

Krajowy Program Odbudowy i Zwiększania Odporności
Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”
Interwencja A3.1.1 „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa
wyższego oraz uczenia się przez całe życie”

Zmiany w kształceniu zawodowym od września 2019 roku z odniesieniem do dziedziny automatyka przemysłowa

Komunikat 3. Stereotypowe myślenie o doradztwie zawodowym w kształceniu zawodowym

opracowano w ramach konkursu „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania 120
Branżowych Centrów Umiejętności (BCU), realizujących koncepcję Centrów
Doskonałości Zawodowej (CoVEs)”
numer przedsięwzięcia KPO/22/1/BCU/W/0063

Branżowe Centrum Umiejętności Nr 2 w Radomiu

Opracowanie: Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji, Radom

Autorzy: Mirosław Żurek, Ireneusz Woźniak

Materiał został opracowany przy wsparciu finansowym Unii Europejskiej w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności.

Materiał odzwierciedla jedynie stanowisko ich autorów i instytucja finansująca nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Radom 2024

SPIS TREŚCI

INTRODUCTION	3
WPROWADZENIE.....	6
1. Stereotypowe postrzeganie doradztwa zawodowego w polskich szkołach zawodowych	9
1.1. Wprowadzenie	9
1.2. Stereotypy dotyczące doradztwa zawodowego z punktu widzenia różnych uczestników zaangażowanych w proces kształcenia zawodowego	13
2. Doradztwo zawodowe wg obowiązujących wymagań prawnych	40
2.1. Wprowadzenie – zestaw pytań.....	40
2.2. Odpowiedzi na kluczowe pytania związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych.....	42
3. Kontrola realizacji doradztwa zawodowego	69
3.1. Podstawy prawne prowadzenie kontroli realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych.....	69
3.2. Arkusz kontroli w zakresie zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego	74
Podsumowanie – wnioski i rekomendacje	85

INTRODUCTION

We present **Report 3**, describing changes in vocational education after 2019 concerning the introduction of career counseling.

This study was developed as part of the project **“Establishment and Support of the Functioning of the Sectoral Skills Center for the Electronics-Mechatronics Industry in the Field of Industrial Automation (BCU-BEM)”** (project number KPO/22/1/BCU/W/0063), financed by the National Recovery and Resilience Plan, Component A “Resilience and Competitiveness of the Economy”, Intervention A3.1.1 “Support for the Development of Modern Vocational Education, Higher Education, and Lifelong Learning”.

The project is implemented by a partnership consortium consisting of:

1. **Municipality of the City of Radom**, Vocational and Continuing Education Center No. 2 in Radom (project leader);
2. **Association of Polish Mechanical Engineers and Technicians (SIMP)** – industry partner;
3. **Łukasiewicz Research Network – Institute for Sustainable Technologies in Radom** – content partner;
4. **FANUC Polska Sp. z o.o.** – additional partner;
5. **DMG MORI Polska Sp. z o.o.** – additional partner.

In the developed quarterly reports, the identification of significant changes in vocational education was based on information included in a brochure by the Ministry of Vocational Education, made available through the Foundation for the Development of the Education System website (<https://www.frse.org.pl/kpo-bcu>). Unlike the information on changes in vocational education prepared by employees of the Ministry of National Education, this study

expands and supplements these insights with reliable sources. As a result, this report serves not only as an information source but also as a guide, in which the observed changes are described in a concise and structured manner.

In Report 3, while presenting the most significant changes in vocational education from the authors' perspective since 2019, we focused on **breaking stereotypical thinking about career counseling for vocational school students**.

The most comprehensive description of career counseling is provided in the Regulation of the Minister of National Education dated February 12, 2019, on Career Counseling (Journal of Laws 2019, item 325). This regulation defines the program content of career counseling, the method of its implementation, and the tasks of a career counselor. Among other things, it states that the regulation came into force on September 1, 2019, introducing mandatory career counselling — preparation for choosing a profession and a further education path— from preschool to post-primary schools, and it must be carried out in:

- Preschool education classes,
- Mandatory general or vocational education classes,
- Career counseling sessions,
- Psychological and pedagogical support classes,
- Homeroom teacher-led classes.

After reading this publication, the reader will gain answers to the following questions:

1. What stereotypes exist in Polish career counseling in vocational schools?
2. How should the legal requirements presented in the current legislation regarding the implementation of career counseling in vocational schools be interpreted?
3. Which elements related to the implementation of career counseling in vocational schools should be considered during inspections?
4. What actions do we recommend to improve the quality of career counseling in vocational schools?

The content presented in this study is current as of 31.07.2024, and does not cover all possible changes.

As part of the implementation of the Sectoral Skills Center for Industrial Automation, this study will be updated and supplemented with new information useful to students, teachers, and professionals working in the industry.

WPROWADZENIE

Przekazujemy 3 raport opisujący zmiany w kształceniu zawodowym po roku 2019 do tyżące wprowadzenia doradztwa zawodowego.

Opracowanie powstało w ramach przedsięwzięcia „Utworzenie i wsparcie funkcjonowania branżowego centrum umiejętności dla branży elektroniczno-mechatronicznej w dziedzinie automatyka przemysłowa (BCU-BEM)” (nr KPO/22/1/BCU/W/0063) finansowanego z Krajowego Programu Odbudowy i Zwiększania Odporności, Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”, Interwencja A3.1.1 „Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie”.

Projekt jest realizowany przez konsorcjum partnerskie w składzie:

- 1) Gmina Miasta Radom, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2 w Radomiu (lider projektu);
- 2) Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (SIMP) – partner branżowy;
- 3) Sieć Badawcza Łukasiewicz – Instytut Technologii Eksploatacji w Radomiu – partner merytoryczny;
- 4) FANUC Polska Sp. z o.o. – partner dodatkowy;
- 5) DMG MORI Polska Sp. z o.o. – partner dodatkowy.

W opracowywanych raportach kwartalnych, dokonując identyfikacji istotnych zmian w kształceniu zawodowym posiłkowano się informacjami zamieszczonymi w ulotce Ministerstwa Edukacji Zawodowej, udostępnionej za pośrednictwem strony Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji (<https://www.frse.org.pl/kpo-bcu>). W odróżnieniu od informacji o zmianach w kształceniu zawodowym opracowanym przez pracowników Ministerstwa Edukacji

Narodowej, w danym opracowaniu informacje zostały poszerzone i uzupełnione o wiarygodne źródła. Przez to udostępnione opracowanie ma charakter nie tylko informatora, ale także poradnika, w którym w sposób syntetyczny opisano zaistniałe zmiany.

W raporcie 3, przedstawiając najistotniejsze z punktu widzenia autorów zmiany w kształceniu zawodowym od roku 2019, skoncentrowaliśmy się na przełamaniu stereotypowego myślenia o doradztwie zawodowym dla uczniów szkół zawodowych.

Najszerzej kwestie doradztwa zawodowego opisuje Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325), które określa treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, sposób realizacji doradztwa zawodowego oraz zadania doradcy zawodowego. Wynika m.in., że rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2019 r. i zgodnie z nim obowiązkowe doradztwo zawodowe – przygotowanie do wyboru zawodu i kierunku dalszego kształcenia zostało wprowadzone od przedszkola do szkół ponadpodstawowych i ma być realizowane na:

- zajęciach edukacyjnych wychowania przedszkolnego,
- na obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub kształcenia w zawodzie,
- zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego,
- zajęciach w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zajęciach z wychowawcą.

Po zapoznaniu się z zawartością publikacji Czytelnik uzyska odpowiedzi na poniższe pytania:

- 1) Jakie stereotypy funkcjonują w polskim doradztwie zawodowym w szkołach zawodowych?
- 2) Jak interpretować wymagania prawne przedstawione w obowiązującym ustawodawstwie dotyczące realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych?

- 3) Na jakie elementy związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych należy zwrócić uwagę przeprowadzając kontrolę?
- 4) Jakie działania rekomendujemy do wprowadzenia by poprawić jakość doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych?

Przedstawione w opracowaniu treści są aktualne na dzień 31.07.2024 roku i nie uwzględniają opisu wszystkich zmian.

W ramach realizowanego przedsięwzięcia Branżowego Centrum Umiejętności funkcjonującego w dziedzinie automatyka przemysłowa opracowanie będzie aktualizowane i uzupełniane o nowe informacje użyteczne z punktu widzenia uczniów, nauczycieli czy też osób pracujących.

1. Stereotypowe postrzeganie doradztwa zawodowego w polskich szkołach zawodowych

1.1. Wprowadzenie

Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych odgrywa kluczową rolę w przygotowaniu uczniów do wejścia na rynek pracy. Niestety, jego skuteczność często jest ograniczana przez funkcjonujące **stereotypy**, które wpływają na postrzeganie tego procesu zarówno przez dyrekcję szkół, uczniów, rodziców, nauczycieli, jak i pracodawców.

Stereotypy dotyczące doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych mają ogromny wpływ na efektywność tego procesu, postrzeganie edukacji zawodowej oraz przygotowanie młodych ludzi do wejścia na rynek pracy.

Zrozumienie tych barier jest niezbędne, aby wdrożyć skuteczne rozwiązania i podnieść jakość doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych.

Ich identyfikacja i analiza są kluczowe dla poprawy jakości doradztwa, ponieważ pozwalają:

1. Zrozumieć bariery, które ograniczają skuteczność doradztwa zawodowego

- Stereotypy wpływają na postrzeganie doradztwa – jeśli uczniowie, nauczyciele i pracodawcy uważają je za zbędne lub nieskuteczne, to trudniej przekonać ich do aktywnego udziału.
- Brak ocen i obowiązkowości sprawia, że uczniowie nie traktują doradztwa poważnie – stereotyp „nie ma oceny, więc nie warto się starać” prowadzi do niskiego zaangażowania młodzieży.

- Niektórzy nauczyciele uważają, że doradztwo to wyłącznie zadanie doradcy zawodowego – mimo że obowiązujące przepisy nakładają na wszystkich nauczycieli obowiązek włączania treści doradczych do swoich zajęć, wielu z nich tego nie robi.
- Pracodawcy nie angażują się w doradztwo, bo nie widzą w tym korzyści – jeśli stereotypy utrwalają przekonanie, że współpraca z uczniami to tylko dodatkowy obowiązek i biurokracja, firmy unikają angażowania się w edukację.

Wiedza o stereotypach pozwala je eliminować i sprawia, że doradztwo zawodowe może stać się bardziej efektywne.

2. Poprawić jakość doradztwa zawodowego poprzez dostosowanie go do realnych potrzeb uczniów

- Uczniowie często uważają doradztwo za nudne i teoretyczne – stereotyp ten wynika z faktu, że w wielu szkołach nie opracowano logicznie powiązanego programu doradztwa, a zajęcia prowadzone są w sposób schematyczny.
- Brak świadomości, że doradztwo może realnie wpłynąć na przyszłość zawodową – uczniowie, którzy nie widzą związku między doradztwem a swoją przyszłością, nie angażują się w zajęcia.
- Nie wszystkie szkoły opracowały program realizacji doradztwa – a nawet jeśli mają program, często jego tematy są chaotyczne i nie tworzą spójnej całości.
- Jeśli nauczyciel prowadzi doradztwo jako swój drugi lub trzeci przedmiot, to nie przykładają do niego dużej wagi – stereotyp ten potwierdza się w praktyce, ponieważ wielu nauczycieli nie ma wystarczającej wiedzy i narzędzi do efektywnego prowadzenia doradztwa.

Świadomość tych problemów pozwala zaprojektować doradztwo tak, aby było bardziej angażujące i wartościowe dla uczniów.

3. Skuteczniej zaangażować nauczycieli przedmiotowych w doradztwo

- Mimo obowiązku narzuconego przez ustawodawstwo nauczyciele nie czują się zobowiązani do realizacji doradztwa zawodowego – często postrzegają je jako dodatkowy, zbędny obowiązek.
- Brak świadomości, że doradztwo można wpleść w nauczone przedmioty – nauczyciele matematyki mogą np. uczyć o wynagrodzeniu i podatkach, a nauczyciele języka polskiego mogą prowadzić lekcje o pisaniu CV i listów motywacyjnych.
- Przekonanie, że doradztwo to wyłącznie testy predyspozycji zawodowych – wielu nauczycieli uważa, że jedynym celem doradztwa jest wskazanie uczniom ich mocnych stron, zamiast rozwijania umiejętności planowania kariery i elastyczności na rynku pracy.

Uświadamianie nauczycieli o ich roli w doradztwie zawodowym zwiększa jego skuteczność.

4. Przekonać pracodawców do współpracy ze szkołami zawodowymi

- Stereotyp, że współpraca z uczniami to tylko problemy i biurokracja sprawia, że pracodawcy nie angażują się w doradztwo.
- Firmy często twierdzą, że szkoły uczą niepraktycznych rzeczy – przez co nie chcą poświęcać czasu na współpracę.
- Brak motywacji do angażowania się w doradztwo zawodowe, bo nie widać efektów – firmy mogą uważać, że uczniowie i tak nie będą u nich pracować, więc inwestowanie w ich edukację nie ma sensu.

Jeśli szkoły i firmy zrozumieją swoje potrzeby i przełamią te stereotypy, mogą stworzyć realne partnerstwa edukacyjne i zapewnić lepsze przygotowanie uczniów do pracy.

5. Zwiększyć świadomość uczniów i rodziców na temat znaczenia doradztwa zawodowego

- Rodzice często uważają, że tylko znajomości dają dobrą pracę – przez co nie wspierają dzieci w podejmowaniu świadomych decyzji zawodowych.

- Stereotyp, że edukacja zawodowa automatycznie zapewni zatrudnienie – powoduje, że uczniowie nie rozwijają kompetencji miękkich ani nie planują dalszej kariery.
- Uczniowie myślą, że jeśli wybrali szkołę zawodową, to doradztwo nie jest im potrzebne – a przecież rynek pracy dynamicznie się zmienia i trzeba umieć dostosować się do nowych warunków.

Świadomość tych stereotypów pozwala lepiej edukować zarówno uczniów, jak i ich rodziców, aby podejmowali bardziej przemyślane decyzje zawodowe.

6. Uniknąć powielania błędów w systemie doradztwa zawodowego

- Brak spójnej koncepcji doradztwa zawodowego w niektórych szkołach powoduje jego nieskuteczność – jeśli program zajęć jest chaotyczny, uczniowie nie wynoszą z niego realnych korzyści.
- Bez zrozumienia stereotypów łatwo powielać schematy, które nie działają – np. organizować zajęcia w nudnej, teoretycznej formie bez powiązania z rzeczywistością.
- Jeśli nauczyciele, doradcy i dyrekcja nie będą świadomi barier w doradztwie, nie podejmą działań, aby je zmienić.

Analiza stereotypów pomaga unikać błędów i projektować doradztwo w sposób bardziej skuteczny i atrakcyjny dla uczniów.

Reasumując, uważamy, że warto analizować stereotypy w doradztwie zawodowym realizowanego na rzecz młodzieży uczącej się w szkołach zawodowych, gdyż:

1. Pozwalają **zidentyfikować bariery**, które ograniczają skuteczność doradztwa zawodowego.
2. Pomagają **dostosować** doradztwo zawodowe do realnych potrzeb uczniów i rynku pracy.
3. Ułatwiają **zaangażowanie** wszystkich nauczycieli w proces doradztwa zawodowego.
4. Pomagają **przekonać** pracodawców do współpracy ze szkołami zawodowymi.
5. Zwiększają **świadomość** uczniów i rodziców na temat planowania kariery.
6. Unikają powielania błędów w organizacji doradztwa zawodowego.

Zrozumienie stereotypów to pierwszy krok do ich przełamania i stworzenia systemu doradztwa, który realnie pomaga młodym ludziom w odnalezieniu się na rynku pracy.

Pytanie dla Czytelnika: Jakie stereotypy według Ciebie są największą przeszkodą w skutecznym doradztwie zawodowym?

1.2. Stereotypy dotyczące doradztwa zawodowego z punktu widzenia różnych uczestników zaangażowanych w proces kształcenia zawodowego

W polskim doradztwie zawodowym w szkołach zawodowych funkcjonuje wiele stereotypów, które mogą negatywnie wpływać na postrzeganie zarówno samej roli doradców zawodowych, jak i ścieżek edukacyjnych oraz zawodowych wybieranych przez uczniów. Najogólniej stereotypy możemy podzielić na dwie grupy:

1. Stereotypy dotyczące roli doradcy zawodowego

- **Doradztwo to tylko zajęcia z nauczycielem-doradcą zawodowym** – funkcjonuje przekonanie, że doradztwo zawodowe to jedynie 10 godzin obowiązkowych zajęć prowadzonych przez jedną osobę w szkole, co znacznie ogranicza jego potencjał. W rzeczywistości doradztwo powinno być procesem angażującym również nauczycieli przedmiotów zawodowych, wychowawców, pracodawców oraz samorząd uczniowski.
- **Doradca zawodowy nie jest potrzebny uczniom szkół zawodowych** – panuje błędne przekonanie, że skoro uczniowie wybrali już konkretny zawód, to nie potrzebują dalszego wsparcia. Tymczasem doradztwo powinno obejmować planowanie ścieżki kariery, rozwijanie kompetencji miękkich, naukę elastyczności zawodowej i przygotowanie do zmieniającego się rynku pracy.
- **Doradca nie ma wpływu na realne wybory zawodowe uczniów** – często doradztwo traktowane jest jako formalność, a nie jako istotny element edukacji i planowania kariery. Brakuje świadomości, że doradca zawodowy może realnie pomóc uczniowi np. w wyborze specjalizacji, znalezieniu dobrych praktyk, czy w podjęciu decyzji o dalszej edukacji.

2. Stereotypy dotyczące organizacji doradztwa zawodowego

- **Doradztwo ogranicza się do testów predyspozycji i gotowych schematów** – część uczniów i nauczycieli uważa, że doradztwo zawodowe sprowadza się głównie do wypełniania testów kompetencji i zainteresowań, podczas gdy powinno obejmować także rozwijanie umiejętności planowania kariery i świadomości rynku pracy. Odczuwalny jest brak głębszej analizy rynku pracy i realnych możliwości ucznia.
- **Zajęcia z doradztwa to strata czasu** – uczniowie często postrzegają je jako oderwane od rzeczywistości, ponieważ nie zawsze poruszają konkretne problemy, takie jak negocjowanie warunków pracy, tworzenie CV czy przygotowanie do rozmów rekrutacyjnych.
- **Doradztwo jest niepotrzebne w szkołach zawodowych, gdyż szkoła zawodowa sama w sobie jest doradztwem zawodowym** – niektórzy uważają, że skoro uczniowie już wybrali konkretną szkołę zawodową, to doradztwo nie jest im potrzebne, co jest błędne, ponieważ wielu uczniów może zmienić swoją ścieżkę kariery lub potrzebować wsparcia w planowaniu przyszłości zawodowej. W efekcie wielu absolwentów kończy naukę bez przemyślanego planu na przyszłość.

Na problematykę stereotypowego postrzegania doradztwa zawodowego w szkolnictwie zawodowym w Polsce można spojrzeć także z punktu widzenia poszczególnych jego uczestników, w tym przedstawicieli dyrekcji, doradców zawodowych, przedstawicieli grona pedagogicznego oraz uczniów i ich rodziców, a także pracodawców.

Poniżej w poszczególnych podrozdziałach przedstawiono stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego i funkcjonujące wśród różnych grup, w tym:

- przedstawicieli dyrekcji szkół,
- nauczycieli – doradców zawodowych,
- nauczycieli uczących przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych,
- uczniów,
- rodziców uczniów,
- pracodawców.

2.1.1. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy przedstawicieli dyrekcji szkół

Są szkoły zawodowe, w których doradztwo zawodowe wciąż jest traktowane jako element drugorzędny, niewymagający większej uwagi i zaangażowania ze strony kadry zarządzającej. Dyrekcje niejednokrotnie uznają te zajęcia za mniej istotne w porównaniu z przedmiotami zawodowymi i ogólnokształcącymi. Skoro doradztwo nie kończy się oceną, a jego brak nie wpływa na wyniki egzaminów zawodowych, to dla wielu placówek jest to temat poboczny, który nie wymaga rozwoju ani większych inwestycji. W efekcie doradztwo traktowane jest jako formalny dodatek, a nie kluczowy element przygotowania uczniów do świadomego funkcjonowania na rynku pracy.

W niektórych szkołach zawodowych nie tworzy się spójnych i przemyślanych programów doradztwa zawodowego. Wynika to z przekonania, że nie jest to przedmiot wymagający szczegółowego planu – skoro uczniowie już dokonali wyboru szkoły i zawodu, niepotrzebne są im dodatkowe zajęcia wspierające dalsze decyzje edukacyjne i zawodowe. Taka postawa skutkuje chaotycznym prowadzeniem zajęć, które nie składają się na przemyślaną ścieżkę wsparcia uczniów w ich dalszym rozwoju.

Standardową praktyką jest również ograniczenie liczby godzin doradztwa zawodowego do absolutnego minimum, zgodnie z zasadą „10 godzin wystarczy”. W rezultacie doradztwo zawodowe może być sprowadzane do jednorazowych spotkań, które nie dają uczniom realnej możliwości przygotowania się do przyszłych wyborów edukacyjnych i zawodowych. Dyrekcja może nie dostrzegać potrzeby prowadzenia długofalowego wsparcia, nie uwzględniając, że rynek pracy jest dynamiczny, a decyzje zawodowe wymagają nie tylko informacji, ale także rozwijania umiejętności podejmowania zmian.

Jednym z często spotykanych przekonań wśród dyrekcji może być założenie, że doradztwem zawodowym może zajmować się każdy nauczyciel. W związku z tym funkcja doradcy zawodowego jest powierzana nauczycielom innych przedmiotów, którzy nie zawsze mają

odpowiednie kompetencje. Uznaje się, że jeśli nauczyciel danego przedmiotu ma wolne godziny w swoim planie zajęć. Brak wsparcia i szkoleń dla nauczycieli dodatkowo utrudnia prowadzenie skutecznych zajęć doradczych.

Zdarza się także, że dyrekcja nie podejmuje działań w kierunku rozwijania doradztwa zawodowego, wychodząc z założenia, że nauczyciele i tak nie będą realizować tych zajęć w sposób angażujący. Takie podejście sprawia, że są szkoły zawodowe, w których doradztwo zawodowe funkcjonuje jedynie na papierze – jest formalnie uwzględnione w dokumentacji, ale w praktyce realizowane w sposób fragmentaryczny i nieprzemyślany.

Ważne jest przełamanie kolejnego stereotypu funkcjonującego w szkołach zawodowych związanego z tym, że uczniowie trafiający do nich mają już jasno określony plan na swoją przyszłość zawodową. Skoro wybrali szkołę o konkretnym profilu, to oznacza, że wiedzą, kim chcą być, i nie potrzebują dodatkowego wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego. Takie myślenie pomija jednak fakt, że decyzje podejmowane przez młodzież w wieku kilkunastu lat nie zawsze są ostateczne i przemyślane, a przez to mogą być zmienione. Brak wsparcia doradczego może prowadzić do sytuacji, w której uczniowie wybierają zawód niezgodny z ich predyspozycjami, co skutkuje brakiem satysfakcji z pracy i koniecznością zmiany ścieżki zawodowej w przyszłości.

Pokrewnym przekonaniem jest przeświadczenie, że uczniowie i tak trafią na rynek pracy, niezależnie od działań doradczych podejmowanych przez szkołę. W efekcie dyrekcja nie dostrzega potrzeby aktywnego wspierania młodzieży w podejmowaniu świadomych decyzji zawodowych, co może skutkować nietrafionymi wyborami edukacyjnymi i trudnościami w znalezieniu satysfakcjonującej pracy.

Są wśród dyrektorów tacy co nie dostrzegają potrzeby aktywnego angażowania firm i przedsiębiorców w proces doradztwa zawodowego. W ich przekonaniu to pracodawcy powinni sami wykazywać inicjatywę, jeśli zależy im na pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników. Takie podejście skutkuje brakiem realnej współpracy między szkołami a rynkiem pracy, co sprawia, że uczniowie nie mają dostępu do praktycznej wiedzy o zawodzie, staży czy możliwości zatrudnienia.

Brak świadomości o znaczeniu doradztwa zawodowego oraz powielanie stereotypów sprawia, że w wielu szkołach zawodowych jego realizacja pozostaje na niskim poziomie. Dopóki dyrekcja nie zacznie traktować doradztwa jako kluczowego elementu kształcenia, trudno będzie oczekiwać zmiany podejścia zarówno wśród nauczycieli, jak i samych uczniów. Konieczne jest przełamanie przekonania, że doradztwo zawodowe jest jedynie formalnością, i wprowadzenie działań, które uczynią je rzeczywistym wsparciem dla młodych ludzi w ich rozwoju zawodowym.

Podsumowując, z perspektywy przedstawicieli dyrekcji szkół można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Doradztwo zawodowe to mało istotny przedmiot, poboczne zagadnienie, więc nie ma potrzeby go rozwijać”** – jeśli szkoła nie traktuje doradztwa priorytetowo, trudno oczekiwać, że nauczyciele i uczniowie będą je traktować poważnie. Dyrekcja traktuje doradztwo jako dodatek do głównego programu nauczania, a nie jako istotny element przygotowania uczniów do rynku pracy. Tym bardziej, że skoro nie ma ocen, to szkoła nie traktuje tych zajęć priorytetowo.
- **„Doradztwo to mało istotny przedmiot, więc nie trzeba tworzyć dokładnego programu”** – w efekcie zajęcia są prowadzone chaotycznie i nie tworzą spójnej całości.
- **„Uczniowie są już w szkole zawodowej, więc doradztwo nie jest im potrzebne”** – dyrekcja może zakładać, że wybór szkoły zawodowej oznacza, że uczniowie już wiedzą, kim chcą być, więc zajęcia doradcze nie są konieczne.
- **„Program realizacji doradztwa zawodowego to formalność”** – w wielu szkołach istnieje dokument, który **nie tworzy spójnej całości** i nie uwzględnia realnych potrzeb uczniów.
- **„10 godzin wystarczy”** – przekonanie, że minimalna liczba godzin doradztwa zapewnia uczniom wszystko, czego potrzebują do podjęcia świadomych decyzji o karierze. Przez to doradztwo zawodowe jest sprowadzane do jednorazowej formalności, a nie jest postrzegane jako proces wymagający kontynuacji i dostosowania do zmieniającego się rynku pracy.

- **„Każdy nauczyciel może być doradcą”** – doradztwo jest powierzane nauczycielom innych przedmiotów, którzy nie zawsze mają odpowiednie kompetencje.
- **„Nauczyciel przedmiotu może być doradcą zawodowym bez dodatkowego wsparcia”** – część dyrektorów zakłada, że każdy nauczyciel, który ma kilka wolnych godzin w siatce, może prowadzić doradztwo zawodowe bez specjalistycznego przygotowania.
- **„Nauczyciele i tak tego nie będą realizować”** – dyrekcja może nie podejmować działań, bo zakłada, że nie przekona nauczycieli do aktywnego włączenia się w doradztwo.
- **„Uczeń sam znajdzie swoją drogę”** – część dyrektorów uważa, że doradztwo nie jest potrzebne, ponieważ uczniowie powinni sami zdobywać doświadczenie i informacje o rynku pracy.
- **„Uczniowie i tak trafią na rynek pracy, doradztwo zawodowe nie ma dużego znaczenia”** – dyrekcja nie zawsze dostrzega, że brak realnego wsparcia w planowaniu kariery może prowadzić do nietrafionych wyborów zawodowych uczniów.
- **„Brak ocen to brak problemu”** – skoro doradztwo nie jest oceniane, szkoła nie czuje presji, aby podnosić jego jakość lub angażować w nie większe zasoby.
- **„Nie musimy aktywnie angażować firm w doradztwo zawodowe”** – szkoły często zakładają, że pracodawcy sami powinni chcieć współpracować, zamiast podejmować inicjatywę w ich kierunku.

2.1.2. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy nauczycieli – doradców zawodowych

Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych pełni kluczową rolę w procesie przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy. Niestety, z perspektywy nauczycieli-doradców zawodowych istnieje szereg barier i stereotypów, które utrudniają skuteczne prowadzenie tych zajęć.

Jednym z najczęściej spotykanych przekonań jest to, że „doradztwo zawodowe to tylko formalność, a nie realne wsparcie”. Są nauczyciele, którzy zauważają, że zajęcia te są

traktowane marginalnie i odbywają się w minimalnym wymiarze czasowym, co sprawia, że ich wpływ na decyzje uczniów jest ograniczony. Dodatkowo pojawia się frustracja wynikająca z ograniczeń czasowych – doradcy zawodowi często podkreślają, że „nie da się zrobić więcej w tak krótkim czasie (10 godzinach w całym cyklu kształcenia)”, co może prowadzić do zniechęcenia i rutynowego prowadzenia zajęć.

Innym problemem może być niski poziom zaangażowania uczniów. Wielu doradców zawodowych skarży się, że uczniowie „nie traktują tych zajęć poważnie” i nie doceniają ich wartości. Może to prowadzić to do sytuacji, w której nauczyciele przestają poszukiwać innowacyjnych metod pracy i popadają w rutynę. Z kolei w przypadku bardziej zmotywowanych doradców zawodowych może pojawić się poczucie bezradności – bez odpowiedniego wsparcia szkoły i pracodawców działania doradcze stają się nieskuteczne.

Kolejnym istotnym problemem może być wpływ rodziców na wybory edukacyjne i zawodowe uczniów. Doradcy często podkreślają, że „rodzice i tak decydują za uczniów”, co znacząco utrudnia indywidualne podejście do planowania kariery. Są uczniowie, którzy wybierają kierunek kształcenia nie na podstawie własnych zainteresowań, lecz pod presją rodziny, co sprawia, że zajęcia z doradztwa zawodowego stają się dla nich mało wartościowe.

Nie bez znaczenia jest także kwestia kompetencji nauczycieli pełniących funkcję doradców zawodowych. „Brak wystarczających kompetencji” w zakresie znajomości rynku pracy, systemu edukacji czy narzędzi do diagnozy predyspozycji uczniów uniemożliwia świadczenie wysokiej jakości usług przez nauczycieli – doradców zawodowych.

Problemy mogą wynikać także z organizacji pracy w szkole. Doradztwo zawodowe jest często traktowane jako dodatkowy obowiązek nauczycieli, którzy w pierwszej kolejności prowadzą inne przedmioty. W efekcie pojawia się podejście, że „nie ma czasu na angażowanie się w doradztwo zawodowe” lub „nie mam czasu na przygotowanie atrakcyjnych zajęć”. Zajęcia te w efekcie mogą być prowadzone schematycznie, bez praktycznych aspektów i realnego powiązania z rynkiem pracy.

Brak wsparcia ze strony szkoły i pracodawców również może stanowić istotną barierę uniemożliwiającą efektywne realizowanie doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych. Nauczyciele-doradcy często podkreślają, że „bez wsparcia szkoły i pracodawców doradztwo

zawodowe jest nieskuteczne”. Jeśli szkoła nie podejmie działań na rzecz nawiązania współpracy z firmami, uczelniami czy instytucjami rynku pracy, doradcy zawodowi mogą pozostać osamotnieni w swoich działaniach. To z kolei może prowadzić do przekonania, że „nie ma sensu się starać, skoro szkoła nie wspiera doradztwa zawodowego”.

Wszystkie te czynniki mogą sprawić, że doradztwo zawodowe często postrzegane jest jako zajęcia, które „trzeba po prostu odbębnić”. Brak motywacji, odpowiednich zasobów i systemowego wsparcia może spowodować, że nauczyciele nie są w stanie w pełni wykorzystać potencjału doradztwa, a uczniowie nie otrzymują kompleksowej pomocy w planowaniu swojej ścieżki zawodowej. Aby zmienić tę sytuację, konieczne może być zwiększenie liczby godzin doradztwa, zapewnienie nauczycielom dostępu do aktualnych informacji o rynku pracy oraz budowanie współpracy pomiędzy szkołami a pracodawcami. Dopiero wtedy doradztwo zawodowe stanie się rzeczywistym wsparciem dla młodzieży w kształtowaniu ich przyszłości zawodowej.

Podsumowując, z perspektywy **nauczycieli – doradców zawodowych** można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Doradztwo zawodowe to tylko formalność, a nie realne wsparcie”** – niektórzy doradcy sami przyznają, że ich zajęcia mają ograniczony wpływ na decyzje uczniów, ponieważ są prowadzone w minimalnym wymiarze czasowym.
- **„Nie da się zrobić więcej w tak krótkim czasie”** – doradcy zawodowi często mają świadomość ograniczeń wynikających z przydzielonej liczby godzin, co prowadzi do zniechęcenia i rutynowego prowadzenia zajęć.
- **„Uczniowie nie traktują tych zajęć poważnie”** – doradcy często spotykają się z niskim zaangażowaniem uczniów, co może prowadzić do rutynowego prowadzenia zajęć bez poszukiwania bardziej angażujących metod.
- **„To tylko formalność, uczniowie i tak tego nie doceniają”** – brak zaangażowania uczniów i szkoły w doradztwo powoduje, że nauczyciele prowadzą zajęcia rutynowo.

- **„Rodzice i tak decydują za uczniów”** – doradcy zauważają, że wielu uczniów wybiera kierunek kształcenia pod wpływem rodziców, co utrudnia indywidualne podejście do planowania kariery.
- **„Nie mam wystarczających kompetencji”** – wielu doradców nie posiada aktualnej wiedzy o rynku pracy, badaniu predyspozycji, czy o systemie edukacji.
- **„Bez wsparcia szkoły i pracodawców doradztwo zawodowe jest nieskuteczne”** – doradcy często mają ograniczone możliwości działania, jeśli szkoła nie angażuje się w rozwój współpracy z firmami.
- **„Nie ma sensu się starać, skoro szkoła nie wspiera doradztwa”** – jeśli szkoła nie angażuje się w rozwój doradztwa, nauczyciele czują się osamotnieni w swoich działaniach.
- **„Nie mam możliwości zaoferowania niczego konkretnego” – brak narzędzi do realnego wsparcia uczniów (np. systemu ofert staży, kontaktów z pracodawcami) sprawia, że zajęcia mają bardziej teoretyczny charakter.**
- **„To tylko formalność, a nie realne wsparcie”** – niektórzy doradcy sami przyznają, że ich zajęcia mają ograniczony wpływ na decyzje uczniów, ponieważ są prowadzone w minimalnym wymiarze czasowym.
- **„Doradztwo to tylko dodatkowy obowiązek”** – nauczyciel-doradca zawodowy, który w pierwszej kolejności uczy np. matematyki, języka polskiego czy przedmiotów zawodowych, często nie traktuje doradztwa zawodowego jako priorytetu, lecz jako przedmiot, który prowadzi „po godzinach”.
- **„Nie mam czasu na angażowanie się w doradztwo”** – nauczyciel prowadzący doradztwo często ma już dużo obowiązków związanych z nauczaniem głównego przedmiotu i nie poświęca wystarczająco dużo uwagi zajęciom doradczym.
- **„Nie mam czasu na przygotowanie atrakcyjnych zajęć”** – doradca, który uczy innego przedmiotu, nie ma przestrzeni na opracowanie angażujących materiałów, co sprawia, że zajęcia są prowadzone „na szybko”

- **„To zajęcia, które trzeba po prostu odbębnić”** – brak motywacji i odpowiednich zasobów sprawia, że zajęcia są prowadzone w sposób schematyczny, bez praktycznych aspektów.
- **„Nie mam narzędzi, by realnie pomóc uczniom”** – nauczyciel-doradca często nie ma dostępu do aktualnych informacji o rynku pracy, baz ofert staży czy narzędzi diagnostycznych, co sprawia, że zajęcia są mało skuteczne.
- **„Nie jestem ekspertem od rynku pracy”** – nauczyciel matematyki czy języka polskiego, który pełni rolę doradcy, może nie mieć wiedzy o trendach zawodowych i wymaganiach pracodawców.
- **„Szkoła nie wspiera doradztwa”** – brak współpracy z firmami, uczelniami i instytucjami rynku pracy sprawia, że nauczyciele-doradcy nie mają narzędzi do realnej pomocy uczniom.

2.1.3. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych

Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych stanowi istotny element przygotowania młodzieży do przyszłej kariery. Jednak wśród nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych można zauważyć pewne bariery i stereotypy, które utrudniają skuteczną realizację tego procesu.

Pierwszą z barier może być przekonanie, że doradztwo zawodowe to wyłącznie zadanie doradcy zawodowego. Wielu nauczycieli może uważać, że ich rola ogranicza się do przekazywania wiedzy merytorycznej, a kwestie związane z planowaniem kariery uczniów powinny być realizowane przez specjalistów – doradców zawodowych zatrudnionych w szkole. To przekonanie prowadzić może do braku zaangażowania ze strony nauczycieli w proces wspierania uczniów w podejmowaniu decyzji zawodowych.

Kolejną często występującą barierą może być przeświadczenie o nadmiernym obciążeniu obowiązkami. Wielu nauczycieli może być zdania, że ich grafik jest już wypełniony przygotowaniem lekcji, sprawdzaniem prac czy prowadzeniem dokumentacji, co sprawia,

że mogą nie mieć przestrzeni na dodatkowe działania związane z doradztwem zawodowym. Tymczasem włączenie treści doradczych do prowadzonych zajęć nie musi oznaczać dodatkowego wysiłku, a jedynie świadome podejście do ukazywania praktycznego wymiaru nauczanych treści a tym samym powiązanie ich z doradztwem zawodowym.

Innym problemem może być postrzeganie doradztwa zawodowego jako nieistotnego dodatku do programu nauczania. Część nauczycieli może traktować je jako jeszcze jedno zagadnienie, które należy „odhaczyć” w ramach programu, nie dostrzegając jego wartości w kontekście przyszłości uczniów. To przekonanie może wynikać z braku dostatecznej wiedzy o wpływie świadomego planowania kariery na sukces zawodowy młodych ludzi.

Nauczycieli mogą napotkać także trudności wynikające z braku jasnych wskazówek dotyczących tego, jak wkomponować treści z doradztwa zawodowego w nauczane przedmioty. Brak materiałów, przykładów dobrych praktyk oraz wsparcia ze strony szkoły może powodować, że nie podejmują oni prób wdrażania doradztwa zawodowego w swoich zajęciach.

Nauczyciele mogą nie dostrzegać również znaczenia doradztwa zawodowego w kontekście ich własnej pracy. Mogą uważać, że ich rola ogranicza się do przekazywania wiedzy z danego przedmiotu, a decyzje zawodowe uczniów nie są bezpośrednio powiązane z tym, czego uczą. Takie w naszej ocenie błędne przekonanie może skutkować niewykorzystanym potencjałem zajęć przedmiotowych w kontekście przygotowania uczniów do przyszłej kariery.

Można spotykać nauczycieli przekonanych, że doradztwo zawodowe to wyłącznie obowiązkiem nauczyciela – doradcy zawodowego, a nie wspólnym zadaniem całej kadry pedagogicznej. Choć obowiązujące przepisy jasno określają, że nauczyciele powinni angażować się w ten proces, wielu z nich może nie czuje się zobowiązanych do podjęcia jakichkolwiek działań w tym zakresie.

Dodatkową barierą może być poczucie braku skuteczności doradztwa. Niektórzy nauczyciele mogą być przekonani, że uczniowie nie słuchają ich rad i ignorują wskazówki dotyczące swojej przyszłości zawodowej. Wynikać to często może z braku natychmiastowych efektów oraz trudności w mierzeniu wpływu działań doradczych na decyzje młodzieży.

Innym problemem może być przeświadczenie, że doradztwo zawodowe nie wpływa na przyszłość uczniów, ponieważ dokonali oni już wyboru, decydując się na konkretny kierunek kształcenia. Takie podejście może jednak pomijać fakt, że uczniowie mogą w trakcie nauki modyfikować swoje plany zawodowe lub potrzebować dodatkowego wsparcia w ich realizacji. Ostatnią barierą może być przekonanie, że skoro uczniowie wybrali szkołę zawodową, to już wiedzą, co chcą robić w przyszłości. W rzeczywistości wielu z nich podejmuje decyzję o wyborze kierunku kształcenia w sposób nie do końca świadomy i potrzebuje dodatkowej refleksji oraz wsparcia, aby lepiej zrozumieć swoje predyspozycje i możliwości zawodowe. Pokonanie tych stereotypów i barier wymaga zarówno zmian w podejściu nauczycieli, jak i stworzenia systemowego wsparcia w zakresie doradztwa zawodowego. Świadome i zintegrowane działania mogą sprawić, że doradztwo stanie się naturalnym elementem edukacji, realnie wspierającym uczniów w planowaniu ich przyszłości zawodowej.

Podsumowując, z perspektywy **nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych** można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Doradztwo zawodowe to nie moja sprawa”** – nauczyciele przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących często uważają, że to wyłącznie zadanie doradcy zawodowego.
- **„Mam już wystarczająco dużo obowiązków”** – wielu nauczycieli nie chce angażować się w dodatkowe działania, nawet jeśli mogą włączyć tematykę doradztwa do swoich przedmiotów.
- **„To tylko kolejny przedmiot do zrealizowania”** – wielu nauczycieli traktuje doradztwo jako zbędne uzupełnienie prowadzonych przez nich zajęć, a nie istotny element przygotowania do życia zawodowego.
- **„Nie wiem, jak to zrobić”** – brak jasnych wskazówek, jak wkomponować doradztwo w nauczane treści, powoduje, że nauczyciele nie podejmują inicjatywy.
- **„Doradztwo nie ma znaczenia”** – nauczyciele mogą nie dostrzegać związku między swoją pracą a decyzjami uczniów o przyszłości zawodowej.

- „**To obowiązek doradcy, a nie mój**” – mimo że ustawodawstwo nakłada obowiązek angażowania się w doradztwo na wszystkich nauczycieli, wielu z nich **nie czuje się zobowiązanych** do jego realizacji.
- „**Uczniowie i tak nie słuchają porad**” – nauczyciele mogą mieć poczucie, że ich wskazówki dotyczące przyszłości zawodowej są ignorowane przez uczniów.
- „**Te zajęcia niczego nie zmieniają**” – nauczyciele mogą uważać, że skoro uczeń już wybrał kierunek kształcenia, to doradztwo zawodowe nie ma wpływu na jego przyszłość.
- „**Skoro uczniowie są w szkole zawodowej, to już wiedzą, co chcą robić**” – nauczyciele mogą zakładać, że wybór szkoły zawodowej oznacza, że uczniowie mają jasno określoną ścieżkę kariery i nie potrzebują dodatkowego wsparcia.

2.1.4. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy uczniów

Jak już wspomniano, doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych ma kluczowe znaczenie dla przygotowania uczniów do wejścia na rynek pracy. Jego celem jest nie tylko wsparcie w planowaniu kariery, ale także rozwijanie umiejętności niezbędnych do skutecznego poruszania się w dynamicznym świecie zawodowym. Mimo to, wielu uczniów może nie dostrzega wartości tych zajęć, a w ich podejściu można wyróżnić szereg stereotypów i barier, które utrudniają skuteczną realizację doradztwa zawodowego.

Wielu uczniów szkół zawodowych może uważać, że skoro już dokonali wyboru kierunku kształcenia, nie muszą zastanawiać się nad swoją dalszą przyszłością. W ich przekonaniu sam fakt uczęszczania do szkoły zawodowej gwarantuje zdobycie zawodu, a więc kolejne kroki – takie jak planowanie ścieżki kariery, rozwój kompetencji czy zdobywanie doświadczenia – nie wydają się im konieczne.

W dobie powszechnego dostępu do informacji uczniowie często mogą wierzyć, że samodzielnie zdobędą bardziej wartościowe wiadomości o rynku pracy niż te, które przekazuje im doradca zawodowy. Mogą także uważać, że rozmowy z nauczycielem - doradcą

zawodowym nie wnoszą nic nowego, a internet czy znajomi są lepszym źródłem informacji o możliwościach rozwoju zawodowego czy też zatrudnienia.

Brak zaufania uczniów do nauczycieli i doradców zawodowych może wynikać z przekonania, że ich wiedza jest czysto teoretyczna i nieprzystająca do realiów. Uczniowie mogą mieć często wrażenie, że doradcy nie mają bezpośredniego kontaktu z pracodawcami i nie znają aktualnych trendów na rynku pracy, przez co ich wskazówki są mało przydatne.

Uczniowie szkół zawodowych mogą koncentrować się wyłącznie na rozwijaniu kompetencji twardych, takich jak obsługa maszyn czy programowanie. Nie dostrzegając przy tym znaczenia umiejętności miękkich, takich jak planowanie, komunikacja, współpraca w zespole czy zarządzanie czasem, choć to one często decydują o sukcesie na rynku pracy.

Brak ocen z doradztwa zawodowego może sprawić, że uczniowie nie traktują tych zajęć poważnie. Skoro nie wpływają one na ich świadectwo, często może to przekładać się na niskie zaangażowanie się w lekcje, wykonywanie ćwiczeń a tym samym w brak dostrzegania wartości w uczestnictwie.

Wielu uczniów może odbierać zajęcia z doradztwa zawodowego jako schematyczne i nieciekawe. Jeśli nie są one wzbogacone o praktyczne ćwiczenia, spotkania z pracodawcami czy analizę rzeczywistych ścieżek kariery, uczniowie szybko mogą stracić zainteresowanie.

W szkołach, gdzie nie opracowano spójnego programu realizacji doradztwa zawodowego, organizacja lekcji może sprawiać wrażenie ciągu przypadkowych i nieskoordynowanych działań. Uczniowie mogą dostrzegać brak konsekwencji w realizowanych tematach, co może prowadzić do poczucia, że zajęcia nie mają większego sensu.

Uczniowie oczekują namacalnych efektów doradztwa – wsparcia w tworzeniu konkretnych ścieżek kariery, informacji o możliwościach zatrudnienia czy pomocy w znalezieniu praktyk. Gdy tego brakuje, mogą postrzegać zajęcia jako teoretyczne i mało użyteczne.

Brak kontaktów doradców zawodowych z lokalnymi firmami i pracodawcami może sprawiać, że uczniowie nie widzą w nich autorytetów. Jeśli doradca nie potrafi podać konkretnych przykładów z rynku pracy lub nie zna aktualnych trendów, uczniowie mogą szybko przestać traktować jego porady jako wartościowe.

Skoro doradztwo zawodowe nie oferuje konkretnych rozwiązań, takich jak dostęp do ofert praktyk, staży czy spotkania z pracodawcami, uczniowie traktują mogą je traktować jako nieistotne. Brak realnych korzyści powoduje, że mogą nie widzieć powodu do angażowania się w te zajęcia.

Uczniowie mogą mieć wrażenie, że doradztwo zawodowe sprowadza się do wypełniania testów predyspozycji i schematycznych prezentacji. Jeśli zajęcia nie przekładają się na rozwój konkretnych kompetencji czy zdobycie praktycznych umiejętności, mogą one stracić sens w oczach uczniów.

Niektórzy uczniowie mogą borykać się z niską samooceną i brakiem wiary we własne możliwości. W ich oczach doradztwo zawodowe może być jedynie formalnością, która nie pomoże im w znalezieniu dobrej pracy. Brak perspektyw zawodowych sprawia, że mogą nie widzieć sensu w angażowaniu się w zajęcia.

Jeśli doradztwo zawodowe jest prowadzone przez nauczyciela, dla którego jest to jedynie dodatkowy obowiązek, uczniowie to szybko dostrzegą. Jeśli zajęcia są prowadzone bez entuzjazmu, a nauczyciel nie wykazuje zaangażowania, uczniowie mogą również nie traktować ich poważnie.

Powyższe bariery i stereotypy mogą pokazywać, że skuteczne doradztwo zawodowe wymaga dostosowania jego realizacji do realnych potrzeb uczniów. Konieczne jest większe zaangażowanie nauczycieli – doradców zawodowych w kontakt z pracodawcami, organizowanie praktycznych warsztatów oraz wykorzystywanie nowoczesnych metod dydaktycznych. Uczniowie muszą zobaczyć, że doradztwo zawodowe może realnie pomóc im w planowaniu kariery i zwiększeniu ich szans na rynku pracy.

Podsumowując, z perspektywy **uczniów** można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Doradztwo zawodowe nie jest mi potrzebne”** – wielu uczniów uważa, że skoro już wybrali kierunek kształcenia, to nie muszą myśleć o swojej dalszej ścieżce zawodowej.
- **„Lepiej samemu coś znaleźć niż słuchać doradcy”** – wielu uczniów uważa, że samodzielnie dowiedzą się więcej o rynku pracy niż na zajęciach.

- **„Nauczyciel nie zna realiów rynku pracy”** – uczniowie często są sceptyczni wobec porad doradców zawodowych, zakładając, że ich wiedza jest teoretyczna i oderwana od rzeczywistości.
- **„Najważniejsze są umiejętności techniczne, a nie miękkie”** – uczniowie szkół zawodowych często koncentrują się wyłącznie na zdobywaniu kompetencji twardych (np. obsługa maszyn, programowanie), ignorując znaczenie komunikacji, pracy w zespole czy zarządzania czasem.
- **„Nie ma oceny, więc nie muszę się uczyć”** – uczniowie nie traktują doradztwa zawodowego poważnie i nie widzą potrzeby angażowania się w zajęcia, które nie mają wpływu na ich świadectwo - średnią ocen.
- **„Zajęcia z doradztwa to nuda”** – wielu uczniów uważa, że są one prowadzone w nieciekawym sposób, bez praktycznych ćwiczeń i realnych przykładów z życia zawodowego.
- **Zajęcia są chaotyczne”** – w szkołach, gdzie nie opracowano programu doradztwa, tematy są przypadkowe i niespójne, co zniechęca uczniów.
- **„Nic konkretnego z tych zajęć nie wynika”** – brak wymiernych efektów, np. konkretnej ścieżki kariery, oferty pracy czy realnej pomocy w znalezieniu praktyk, sprawia, że uczniowie nie traktują ich poważnie, nie widzą w nim wartości.
- **„Doradca nie zna realiów rynku pracy”** – brak kontaktu doradców z pracodawcami sprawia, że uczniowie uważają ich porady za mało wartościowe.
- **„Nie ma sensu brać w tym udziału”** – skoro zajęcia nie oferują konkretnych rozwiązań (np. praktyk, staży, kontaktów z firmami), uczniowie traktują je jako zbędny element edukacji.
- **„Doradztwo to tylko papiery i testy”** – zajęcia są często sprowadzane do testów predyspozycji i schematycznych prezentacji, co nie przekłada się na rzeczywiste kompetencje potrzebne na rynku pracy.
- **„Doradztwo nic nie zmieni – i tak nie dostanę dobrej pracy”** – wielu uczniów ma niską samoocenę i brak wiary w swoje możliwości, przez co nie szuka aktywnie informacji o możliwościach rozwoju.

- „Nie warto brać tego na serio, bo nauczyciel też się do tego nie przykłada” – jeśli doradztwo prowadzi nauczyciel, dla którego to dodatkowy przedmiot, uczniowie szybko zauważają brak zaangażowania i sami przestają traktować zajęcia poważnie.

2.1.5. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy rodziców uczniów

Rodzice uczniów są w wielu opracowaniach postrzegani jako „główni doradcy zawodowi”, którzy wspierając swoje pociechy w planowaniu kariery edukacyjno-zawodowej. Przez co rodzice mogą mieć największy wpływ na decyzje swoich dzieci dotyczące wyboru zawodu i planowania przyszłości. W wielu przypadkach jednak realizacja doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych może spotykać się z niezrozumieniem lub lekceważeniem ze strony rodziców. Można wyróżnić kilka dominujących stereotypów i barier, które sprawiają, że nie dostrzegają oni wartości tych zajęć.

Rodzice mogą uważać, że najistotniejsze jest zdobycie przez dziecko konkretnego fachu, który zapewni mu stabilne zatrudnienie. W ich przekonaniu planowanie kariery czy rozwój umiejętności miękkich mogą być postrzegane jako działania, które nie mają większego znaczenia – liczy się tylko to, by ich dziecko nauczyło się konkretnego zawodu i miało „pewny fach w ręku”.

Rodzice przez fakt, że mogą mieć większe zaufanie do własnych doświadczeń zawodowych mogą postrzegać wsparcie nauczyciela - doradcy zawodowego jako sprzeczne z ich doświadczeniami. W ich opinii nauczyciele mogą być postrzegani jako osoby nie mające aktualnej wiedzy o rynku pracy, a przez to ich wskazówki uznawane mogą być za teoretyczne i oderwane od rzeczywistości. Szczególnie sceptycznie mogą podchodzić do nauczycieli – doradców zawodowych, którzy jednocześnie uczą innych przedmiotów, co sprawia, że traktują ich kompetencje doradcze z dużą rezerwą.

Wielu rodziców może wciąż kierować się przekonaniem, że ukończenie szkoły zawodowej powinno automatycznie gwarantować zatrudnienie. Mogą oczekiwać, że to szkoła, a nie dziecko, będzie odpowiedzialna za znalezienie pracy. Z tego powodu mogą nie widzieć

potrzeby angażowania się w doradztwo zawodowe, a przez to mogą nie zachęcać swoich dzieci do świadomego planowania kariery.

Rodzice bazując na swoich doświadczeniach mogą być przekonani, że o zatrudnieniu decydują wyłącznie pracodawcy oraz znajomości, a nie świadome wybory zawodowe, kompetencje czy strategia rozwoju kariery. W związku z tym mogą nie widzieć sensu w uczestnictwie w doradztwie zawodowym, uznając, że jego wpływ na przyszłość dziecka jest niewielki.

Podobnie jak w poprzednim przypadku, wielu rodziców może wierzyć, że kluczowym czynnikiem w znalezieniu dobrej pracy są kontakty i układy, a nie umiejętności czy dobrze zaplanowana ścieżka kariery. Taka postawa może prowadzić do zniechęcenia uczniów do aktywnego rozwijania się i poszukiwania różnych możliwości na rynku pracy.

Rodzice mogą nie traktują doradztwa zawodowego jako istotnego elementu edukacji, głównie dlatego, że nie wiąże się ono z ocenami. Mogą uważać, że ich dzieci powinny skupić się na przedmiotach zawodowych i egzaminach, a doradztwo traktują jako mniej ważny dodatek, który nie przynosi wymiernych efektów.

Rodzice mogą koncentrować się przede wszystkim na tym, aby ich dzieci zdobywały konkretne kwalifikacje zawodowe, ignorując przy tym znaczenie kompetencji miękkich i umiejętności planowania kariery. W ich przekonaniu liczą się jedynie techniczne aspekty zawodu, a umiejętności interpersonalne, kreatywność czy zarządzanie sobą w czasie schodzą na dalszy plan.

Wielu rodziców może być przekonanych, że w Polsce nie ma perspektyw dla absolwentów szkół zawodowych. W efekcie zamiast wspierać swoje dzieci w rozwijaniu kompetencji i szukaniu lokalnych możliwości, często nastawiają je na emigrację zarobkową. Taka postawa może powodować brak motywacji do inwestowania w swój rozwój i poszukiwania alternatywnych ścieżek kariery.

Stereotypy i bariery, które funkcjonują wśród rodziców, mogą mieć istotny wpływ na podejście uczniów do doradztwa zawodowego. Jeśli rodzice nie doceniają wartości tych zajęć, to ich dzieci również mogą nie traktują ich poważnie. Dlatego kluczowym wyzwaniem jest edukowanie rodziców na temat znaczenia doradztwa zawodowego oraz pokazanie im, że planowanie kariery i rozwijanie kompetencji miękkich są równie istotne jak zdobycie fachu.

Współpraca między nauczycielami – doradcami zawodowymi, szkołami i rodzicami może pomóc w przełamywaniu tych barier i budowaniu świadomości dotyczącej świadomego kształtowania przyszłości zawodowej młodych ludzi.

Podsumowując, z perspektywy **rodziców uczniów** można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Doradztwo nie ma znaczenia, ważniejszy jest zawód”** – rodzice często koncentrują się na zdobyciu przez dziecko konkretnego fachu, a nie na planowaniu kariery.
- **„Doradca to tylko nauczyciel, który nie zna rynku pracy”** – rodzice często mają większe zaufanie do własnych doświadczeń zawodowych niż do porad doradcy, co może prowadzić do błędnych decyzji dotyczących przyszłości ich dzieci. Brak zaufania rodziców do nauczycieli – doradców zawodowych, zwłaszcza jeśli są oni nauczycielami innego przedmiotu, może prowadzić do ignorowania ich porad.
- **„Szkoła powinna zapewnić pracę, a nie doradztwo zawodowe”** – rodzice oczekują, że ukończenie szkoły zawodowej automatycznie zapewni stabilne zatrudnienie, przez co nie widzą potrzeby dodatkowego wsparcia w planowaniu kariery.
- **„Doradca zawodowy niczego nie zmieni, to pracodawcy decydują”** – wielu rodziców uważa, że to firmy i znajomości, a nie doradztwo zawodowe, mają kluczowe znaczenie w znalezieniu dobrej pracy.
- **„Doradztwo zawodowe nic nie zmienia, ważniejsze są znajomości”** – przekonanie, że praca zależy głównie od kontaktów i układów, a nie od umiejętności czy świadomych wyborów zawodowych.
- **„Doradztwo zawodowe to strata czasu, lepiej skupić się na normalnych przedmiotach”** – ponieważ nie ma ocen, rodzice nie widzą wartości w tych zajęciach i nie wspierają uczniów w ich uczestnictwie.
- **„Najważniejsze są twarde umiejętności, a nie doradztwo zawodowe”** – rodzice często koncentrują się na tym, aby ich dzieci zdobywały konkretne kwalifikacje zawodowe, ignorując znaczenie kompetencji miękkich i świadomego planowania kariery.

- „Po szkole i tak trzeba wyjechać za granicę” – przekonanie, że w Polsce nie ma perspektyw dla absolwentów szkół zawodowych, co może zniechęcać uczniów do inwestowania w swój rozwój na lokalnym rynku pracy.

2.2.1. Stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego z perspektywy firm – pracodawców

Efektywne doradztwo zawodowe powinno łączyć świat edukacji z rynkiem pracy, zapewniając uczniom nie tylko teoretyczną wiedzę, ale także praktyczne przygotowanie do kariery zawodowej. Jednak wielu pracodawców może nie dostrzegać wartości w angażowaniu się w ten proces. W ich opinii szkoły powinny skupić się na kształceniu, a nie doradzaniu, a współpraca z placówkami edukacyjnymi wiąże się z licznymi barierami. Warto przyjrzeć się najczęściej pojawiającym się przekonaniom i stereotypom, które sprawiają, że doradztwo zawodowe nie cieszy się dużym uznaniem wśród pracodawców.

Niektórzy pracodawcy mogą być zdania, że szkoła zawodowa powinna przede wszystkim skupić się na przekazywaniu wiedzy i nauce konkretnego zawodu, a nie na doradztwie. W ich przekonaniu to rynek pracy powinien weryfikować kompetencje absolwentów, a nie system edukacyjny doradzać uczniom, w jakim kierunku powinni się rozwijać.

Wielu pracodawców może uważać, że współpraca ze szkołami zawodowymi nie przynosi im wymiernych korzyści. Mogą postrzegać ją jako dodatkowe obciążenie czasowe i organizacyjne, które nie przekłada się na realne zyski dla firmy. Dodatkowo w odczuciu pracodawców może brakować mechanizmów motywujących firmę do angażowania się w edukację zawodową, co sprawia, że wielu przedsiębiorców nie widzi sensu w takiej współpracy.

Zarzutem ze strony pracodawców może być także niedostosowanie programów nauczania do realiów rynku pracy. W ich opinii szkoły zawodowe nie kształcą uczniów w sposób odpowiadający aktualnym wymaganiom branży, przez co absolwenci nie są przygotowani do pracy.

Firmy mogą nie dostrzegać wpływu doradztwa zawodowego na jakość przyszłych pracowników. Uważają, że skoro absolwenci szkół i tak nie mają wystarczających umiejętności, to doradztwo zawodowe nie wnosi realnej wartości do procesu kształcenia.

Brak współpracy między doradcami zawodowymi a przedsiębiorcami może prowadzić do sytuacji, w której doradztwo zawodowe jest postrzegane jako oderwane od rzeczywistości. Pracodawcy często mogą mieć wrażenie, że nauczyciele – doradcy zawodowi operują ogólnikowymi informacjami, które nie mają zastosowania w rzeczywistej pracy.

Firmy, które chciałyby się zaangażować w doradztwo zawodowe, mogą spotkać się z brakiem spójnych programów i strategii ze strony szkół zawodowych. Nie wiedzą, jakie są oczekiwania placówek edukacyjnych, jakie formy wsparcia są potrzebne i jakie działania mogłyby przynieść najlepsze efekty.

Brak jasnych i ustandaryzowanych programów doradztwa sprawia, że firmy mogą nie być w stanie skutecznie współpracować ze szkołami zawodowymi. Pracodawcy mogą otrzymywać chaotyczne, niesprecyzowane propozycje, które nie zachęcają ich do angażowania się w działania z doradztwa zawodowego na rzecz uczniów szkół zawodowych.

Pracodawcy, którzy nie znajdują wśród absolwentów szkół zawodowych odpowiednich kandydatów do pracy, mogą obwiniać system edukacji i doradztwo zawodowe za niewystarczające przygotowanie młodych ludzi do rynku pracy.

Firmy mogą oczekiwać, że szkoły będą dostarczać im dobrze przygotowanych specjalistów, a nie osób, które dopiero zastanawiają się nad swoją ścieżką kariery. W ich przekonaniu doradztwo zawodowe może być postrzegane jako zbędny element edukacji, który nie wpływa na jakość przyszłych pracowników.

Wielu pracodawców może unikać angażowania się w edukację zawodową z obawy przed skomplikowanymi procedurami i dodatkowymi formalnościami. Brak przejrzystych zasad współpracy i uproszczonych mechanizmów zachęcających do zaangażowania może sprawić, że przedsiębiorcy wolą nie podejmować tego wysiłku.

Niektórzy pracodawcy mogą postrzegać młodych ludzi jako roszczeniowych i niechętnych do nauki zawodu. Takie stereotypowe podejście może sprawić, że firmy nie dostrzegają potencjału w młodych pracownikach i nie są skłonne do ich wspierania czy inwestowania w ich rozwój.

Firmy mogą oczekiwać, że absolwenci będą od razu w pełni gotowi do pracy, bez potrzeby dodatkowego szkolenia czy wdrażania. Nie uwzględniają faktu, że każde stanowisko wymaga specyficznych kompetencji, które najlepiej rozwijać w miejscu pracy.

Część pracodawców może uważać, że cała odpowiedzialność za przygotowanie uczniów do pracy spoczywa na szkołach. W związku z tym nie angażują się w doradztwo zawodowe ani nie oferują uczniom wsparcia w postaci praktyk czy staży.

Firmy mogą zarzucać doradztwu zawodowemu teoretyczne podejście, które nie uwzględnia rzeczywistych wymagań rynku pracy. W efekcie mogą nie traktować nauczycieli – doradców zawodowych jako partnerów, którzy mogą pomóc w kształceniu przyszłych pracowników.

Powyższe bariery i stereotypy pokazują, że istnieje wiele czynników, które mogą utrudniać skuteczną współpracę między szkołami a pracodawcami. Przełamanie tych barier wymaga lepszej komunikacji, uproszczenia procedur oraz pokazania firmom, że doradztwo zawodowe może być korzystne nie tylko dla uczniów, ale także dla nich samych. Zwiększenie zaangażowania przedsiębiorców w edukację zawodową mogłoby znacząco podnieść jakość kształcenia i lepiej przygotować młodych ludzi do wymagań rynku pracy.

Podsumowując, z perspektywy **firm – pracodawców** można wyróżnić poniższe stereotypy i bariery związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- **„Szkoła powinna uczyć, a nie doradzać”** – niektórzy pracodawcy uważają, że rola szkoły ogranicza się do przekazywania wiedzy, a nie do przygotowania uczniów do rynku pracy.
- **„Nie mamy z tego żadnych korzyści”** – wielu pracodawców uważa, że współpraca ze szkołami to wyłącznie strata czasu i kosztów, a nie realna inwestycja w przyszłych pracowników. **Poza tym w ocenie części pracodawców brak jest mechanizmów zachęcających pracodawców do współpracy ze szkołami.**
- **„Szkoły uczą niepraktycznych rzeczy”** – firmy często narzekają, że programy nauczania są przestarzałe i nie odpowiadają realnym wymaganiom rynku pracy. W efekcie nie widzą sensu w angażowaniu się w edukację, skoro uczniowie i tak nie posiadają odpowiednich umiejętności.

- **„Doradztwo zawodowe nie daje firmom wartościowych pracowników”** – brak realnego wpływu doradztwa na umiejętności uczniów sprawia, że pracodawcy nie angażują się w jego rozwój.
- **„Doradcy zawodowi nie znają realiów rynku pracy”** – brak współpracy między szkołami a firmami powoduje, że doradztwo często nie jest dostosowane do aktualnych potrzeb rynku.
- **„Szkoły nie wiedzą, czego chcą”** – brak spójnych programów doradztwa sprawia, że firmy nie wiedzą, jak mogą się zaangażować.
- **„Szkoły nie mają spójnego programu doradztwa”** – pracodawcy, którzy chcieliby się zaangażować, nie wiedzą, czego się od nich oczekuje, bo **w wielu szkołach brakuje opracowanego programu doradztwa** lub jest on nieczytelny.
- **„Uczniowie nie są gotowi do pracy, więc doradztwo nic nie daje”** – jeśli absolwenci nie spełniają oczekiwań firm, pracodawcy mogą obwiniać system edukacji, w tym doradztwo zawodowe, za brak odpowiedniego przygotowania.
- **„Szkoła powinna uczyć konkretnego zawodu, a nie doradzać”** – firmy oczekują dobrze przygotowanych pracowników, a nie osób, które dopiero zastanawiają się nad wyborem kariery.
- **„Współpraca ze szkołami to biurokracja”** – niektórzy pracodawcy unikają angażowania się w edukację zawodową, obawiając się skomplikowanych procedur i dodatkowych obowiązków. Należy podkreślić, że niejasne procedury i dodatkowe formalności często odstraszały przedsiębiorców.
- **„Młodzi nie chcą pracować, tylko szukają łatwej pracy”** – część przedsiębiorców ma negatywne nastawienie do młodych pracowników, nie biorąc pod uwagę, że mogą wymagać wsparcia i odpowiedniego wdrożenia.
- **„Szkoła powinna uczyć wszystkiego”** – pracodawcy często oczekują, że absolwenci szkół zawodowych będą od razu w pełni przygotowani do pracy, nie biorąc pod uwagę potrzeby dodatkowego szkolenia w miejscu pracy.

- **„Szkoła powinna sama przygotować ucznia do pracy”** – część pracodawców uważa, że to zadanie systemu edukacji, a nie biznesu, przez co nie czują się zobowiązani do wspierania doradztwa zawodowego.
- **„Doradztwo w szkołach jest oderwane od realiów”** – firmy uważają, że przekazywana uczniom wiedza jest teoretyczna i nieprzystająca do wymagań rynku pracy.
- **„Współpraca z uczniami to ryzyko”** – obawy przed niedojrzałością uczniów, ich nieprzewidywalnym zachowaniem i niską odpowiedzialnością sprawiają, że firmy niechętnie przyjmują młodych ludzi na praktyki czy staże.

Reasumując, doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych boryka się z wieloma problemami, które wynikają m.in. z:

- **Utożsamiania doradztwa zawodowego z zajęciami prowadzonymi tylko przez nauczyciela doradcę zawodowego** – co powoduje, że inni nauczyciele **nie angażują się w proces doradczy**, mimo że ustawodawstwo nakłada na nich taki obowiązek.
- **Niespójnych lub nieistniejących programów realizacji doradztwa** – wiele szkół **nie opracowało logicznej koncepcji**, a tematy zajęć są przypadkowe i nie stanowią przemyślanej ścieżki edukacyjnej.
- **Braku zaangażowania nauczycieli przedmiotowych** – nauczyciele **nie czują się odpowiedzialni za doradztwo**, nie wiedzą, jak włączyć je do swoich zajęć, a czasem nawet nie są świadomi swojej roli w procesie edukacji zawodowej.
- **Niskiej świadomości uczniów i rodziców na temat znaczenia doradztwa zawodowego** – wielu uczniów i ich opiekunów **nie dostrzega potrzeby świadomego planowania kariery**, wierząc, że wybór szkoły zawodowej automatycznie zapewnia zatrudnienie.
- **Braku ocen** – co sprawia, że uczniowie **nie traktują doradztwa poważnie**, nie angażują się w zajęcia i nie widzą ich wartości.
- **Niechęci pracodawców do angażowania się w proces doradczy** – firmy **nie dostrzegają korzyści płynących ze współpracy ze szkołami**, postrzegając ją jako dodatkowy obowiązek administracyjny i potencjalny problem organizacyjny.

Jednym z kluczowych problemów jest **ograniczone postrzeganie doradztwa zawodowego** jako zajęć prowadzonych wyłącznie przez nauczyciela doradcę zawodowego. W efekcie **inni nauczyciele nie angażują się w proces doradczy**, mimo że ustawodawstwo nakłada na nich obowiązek włączania zagadnień związanych z rynkiem pracy do swoich lekcji. Problemem jest brak świadomości, że **doradztwo powinno obejmować wszystkich nauczycieli**, którzy mogą w sposób naturalny wspierać uczniów w **rozumieniu praktycznych zastosowań zdobywanej wiedzy**.

Brak współpracy między doradcą zawodowym a nauczycielami przedmiotowymi sprawia, że uczniowie **nie widzą związku między nauką a przyszłym zawodem**, co dodatkowo obniża skuteczność doradztwa. Włączenie doradztwa zawodowego w nauczanie innych przedmiotów pozwoliłoby uczniom lepiej przygotować się do realnych wyzwań na rynku pracy.

W wielu szkołach **nie opracowano spójnych programów doradztwa zawodowego**, a jeśli istnieją, często są one przypadkowe i nie tworzą logicznej całości. Powoduje to, że uczniowie **nie dostrzegają wartości doradztwa**, ponieważ nie prowadzi ono do konkretnych efektów, np. zdobycia praktycznych umiejętności czy lepszego przygotowania do rynku pracy.

Brak jednolitej koncepcji sprawia również, że doradztwo często **srowadza się jedynie do testów predyspozycji zawodowych**, które nie pomagają uczniom w podejmowaniu rzeczywistych decyzji dotyczących ich przyszłości. W konsekwencji uczniowie nie są przygotowani do wejścia na rynek pracy, a doradztwo **nie spełnia swojej roli jako narzędzia wspierającego rozwój zawodowy młodzieży**.

Choć ustawodawstwo nakłada na nauczycieli przedmiotowych obowiązek włączania elementów doradztwa do swoich zajęć, **wielu pedagogów nie czuje się zobowiązanych do jego realizacji**. Problemem jest brak jasnych wytycznych oraz niewystarczające przygotowanie nauczycieli, którzy **nie wiedzą, jak wpleść tematykę zawodową w podstawę programową swojego przedmiotu**.

Gdyby nauczyciele przedmiotowi byli bardziej zaangażowani, mogliby w naturalny sposób pokazywać uczniom, **jak zdobywana wiedza przydaje się w praktyce**, np. nauczyciel matematyki mógłby uczyć o obliczaniu wynagrodzenia i podatków, a nauczyciel języka polskiego mógłby pomagać w tworzeniu CV i listów motywacyjnych.

Uczniowie oraz ich rodzice **często nie zdają sobie sprawy**, jak ważne jest planowanie kariery i rozwijanie kompetencji zawodowych. Wśród rodziców wciąż funkcjonuje przekonanie, że **najważniejsze są znajomości**, a nie świadome decyzje edukacyjne. Wielu z nich wierzy także, że **sam wybór szkoły zawodowej gwarantuje zatrudnienie**, co prowadzi do braku motywacji uczniów do rozwijania dodatkowych umiejętności czy zdobywania doświadczenia zawodowego.

Tymczasem rynek pracy dynamicznie się zmienia i pracodawcy **oczekują elastyczności, umiejętności pracy zespołowej oraz rozwiniętych kompetencji miękkich**, które powinny być kształtowane już w trakcie edukacji szkolnej.

Jednym z głównych problemów jest przekonanie, że skoro **doradztwo zawodowe nie jest oceniane**, to uczniowie **nie muszą się w nie angażować**. Brak ocen powoduje niską motywację do uczestnictwa w zajęciach oraz brak refleksji nad przyszłą ścieżką kariery.

Wprowadzenie elementów ewaluacji, np. poprzez **projekty związane z rynkiem pracy, zadania praktyczne czy ocenę za aktywność**, mogłoby zwiększyć zainteresowanie uczniów doradztwem.

Firmy **nie dostrzegają korzyści płynących ze współpracy ze szkołami** i często postrzegają ją jako dodatkowy obowiązek administracyjny. Pracodawcy skarżą się również, że uczniowie **są nieprzygotowani do pracy**, a szkoły uczą **przestarzałych lub mało praktycznych treści**, które nie odpowiadają rzeczywistym wymaganiom rynku.

W efekcie niewielu przedsiębiorców chce angażować się w organizację **warsztatów, wizyt studyjnych czy praktyk zawodowych**, co dodatkowo **ogranicza dostęp młodzieży do rzeczywistych doświadczeń zawodowych**. Aby zmienić ten stan rzeczy, konieczne jest uproszczenie procedur współpracy oraz **pokazanie firmom realnych korzyści**, jakie mogą odnieść z udziału w kształceniu młodzieży.

Tylko poprzez **przełamanie tych stereotypów** możliwe jest stworzenie **skutecznego systemu doradztwa zawodowego**, który realnie pomoże młodym ludziom **w odnalezieniu się na rynku pracy i podejmowaniu świadomych decyzji zawodowych**. Kluczowe jest wprowadzenie **spójnych programów doradztwa, zaangażowanie nauczycieli przedmiotowych oraz**

współpraca szkół z pracodawcami, co pozwoli uczniom lepiej przygotować się do przyszłych wyzwań zawodowych.

2. Doradztwo zawodowe wg obowiązujących wymagań prawnych

2.1. Wprowadzenie – zestaw pytań

Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych jest obszarem szeroko regulowanym przez prawo, a jego skuteczność zależy w dużej mierze od znajomości i prawidłowej interpretacji obowiązujących przepisów. Wiele funkcjonujących stereotypów dotyczących doradztwa zawodowego, zarówno wśród uczniów, rodziców, jak i pracodawców, wynika z braku świadomości na temat jego roli oraz formalnych wymagań.

Jednym z podstawowych dokumentów określających zasady realizacji doradztwa zawodowego w szkołach jest **rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego**. Dokument ten precyzyjnie określa zakres treści programowych, sposoby realizacji doradztwa oraz zadania doradców zawodowych i nauczycieli odpowiedzialnych za jego wdrażanie.

Należy podkreślić, że samo rozporządzenie dotyczące doradztwa zawodowego to nie wszystko. Istnieje szereg innych aktów prawnych, które regulują jego realizację oraz stanowią podstawę do kontroli jakości doradztwa w szkołach zawodowych.

Zrozumienie tych regulacji pozwala szkołom na efektywne dostosowanie swojej działalności do wymagań prawnych, a także na korygowanie ewentualnych błędów w organizacji doradztwa. Ponadto, znajomość przepisów umożliwia nauczycielom i dyrektorom skuteczne obalanie mitów, takich jak przekonanie, że doradztwo zawodowe jest zbędne lub że szkoła powinna wyłącznie uczyć zawodu, zamiast przygotowywać uczniów do rynku pracy.

Aby pomóc szkołom w pełnym wykorzystaniu potencjału doradztwa zawodowego, opracowano zestaw kluczowych pytań, które mogą pomóc w przełamaniu zarysowanych w poprzednim rozdziale stereotypów związanych z realizacją doradztwa zawodowego.

Poniżej przedstawiono przykładowe zestaw pytań dotyczących realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych:

- Jakie są prawne podstawy organizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych?
- W jaki sposób szkoły powinny realizować doradztwo zawodowe na różnych etapach kształcenia?
- W jakich dokumentach szkolnych można poszukiwać dowodów na realizację doradztwa zawodowego w szkole?
- Jakie są obowiązkowe treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla szkół zawodowych?
- Kto i na jakich przedmiotach realizowane są treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla szkół zawodowych?
- Jakie obowiązki w zakresie doradztwa zawodowego spoczywają na dyrektorze szkoły?
- Co powinien zawierać statut szkoły z punktu widzenia realizacji doradztwa zawodowego?
- Jakie są wymagania dotyczące opracowania programu realizacji doradztwa zawodowego?
- Ile godzin jest przeznaczone na realizację doradztwa zawodowego w szkole zawodowej?
- Kto może pełnić funkcję doradcy zawodowego w szkole zawodowej i jakie kwalifikacje musi posiadać?
- Jakie są główne zadania doradcy zawodowego w szkole zawodowej?
- Jakie obowiązki w zakresie doradztwa spoczywają na innych nauczycielach i wychowawcach?

- Jakie przepisy określają formy wsparcia doradztwa zawodowego dla uczniów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej?
- Jakie podmioty (np. pracodawcy, instytucje rynku pracy) mogą współpracować ze szkołami w zakresie doradztwa zawodowego i jakie mogą realizować działania?
- Czy udział ucznia w zajęciach z doradztwa zawodowego jest odnotowywany na świadectwie szkolnym?
- Jakie wskaźniki można wykorzystać do oceny skuteczności doradztwa zawodowego?
- Jakie są konsekwencje braku realizacji doradztwa zawodowego zgodnie z wymaganiami rozporządzenia?

Doradztwo zawodowe jest istotnym elementem kształcenia zawodowego, a jego skuteczność zależy w dużej mierze od przestrzegania obowiązujących przepisów. Ich znajomość pozwala szkołom lepiej organizować ten proces, unikać błędów oraz skutecznie obalać stereotypy dotyczące jego roli.

Opracowane poniżej odpowiedzi na pytania stanowią praktyczny przewodnik dla przedstawicieli szkół zawodowych, którzy chcą usprawnić swoje działania w zakresie doradztwa zawodowego.

Zachęcamy do dokładnego zapoznania się z treścią przepisów regulujących doradztwo zawodowe oraz treści zamieszczonych w danego rozdziału i do wykorzystania ich w celu podniesienia jakości doradztwa zawodowego, tak aby było ono realnym wsparciem dla uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych.

2.2. Odpowiedzi na kluczowe pytania związane z realizacją doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych

Jakie są prawne podstawy organizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych?

Podstawy prawne do realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych stanowią:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986),

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 325),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U. z 2024 r. poz. 80),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. poz. 2102),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 50),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 15).

W jaki sposób szkoły powinny realizować doradztwo zawodowe na różnych etapach kształcenia?

Realizacja doradztwa zawodowego w szkołach jest **ściśle regulowana przepisami prawa**, a jej organizacja różni się w zależności od etapu edukacji. Zgodnie z **Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325)** oraz **Ustawą Prawo oświatowe (art. 26a, art. 109 ust. 1 pkt 7)**, szkoły mają obowiązek prowadzenia działań doradczych w określony sposób.

Sposób realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych (branżowe szkoły I stopnia, technika):

1) Cel: Przygotowanie uczniów do wejścia na rynek pracy i dalszego kształcenia.

2) Sposób realizacji:

- **Obowiązkowe zajęcia z doradztwa zawodowego**, prowadzone przez doradcę zawodowego.
- Doradztwo zawodowe realizowane **na przedmiotach ogólnokształcących i zawodowych**.
- **Praktyki zawodowe i staże**, umożliwiające zdobycie doświadczenia.

- Współpraca z **pracodawcami, izbami rzemieślniczymi i instytucjami rynku pracy**.
- Nauka sporządzania **dokumentów aplikacyjnych (CV, list motywacyjny)**.
- **Symulacje rozmów kwalifikacyjnych** i nauka negocjacji wynagrodzenia.
- Spotkania z przedsiębiorcami oraz warsztaty na temat **zakładania własnej działalności gospodarczej**.

W jakich dokumentach szkolnych należy poszukiwać dowodów na realizację doradztwa zawodowego w szkole?

W przypadku prowadzenia kontroli przez dyrektora szkoły lub organ sprawujący nadzór nad pracą szkoły dowodów na realizację doradztwa zawodowego poszukuje się przez rozmowę z dyrektorem szkoły, doradcami zawodowymi, nauczycielami, uczniami, rodzicami czy też pracodawcami, a także poprzez analizę zapisów w poniższych dokumentach:

- arkusza organizacji szkoły na określony rok szkolny oraz aneksów do tego arkusza,
- statutu szkoły,
- zatwierdzonego programu realizacji doradztwa zawodowego na określony rok szkolny,
- protokołów z posiedzeń rady pedagogicznej,
- zarządzeń dyrektora szkoły,
- planu nadzoru pedagogicznego na określony rok szkolny,
- sprawozdania z realizacji planu nadzoru pedagogicznego,
- dokumentacji przebiegu nauczania, w tym dzienników lekcyjnych, dzienników zajęć z zakresu pomocy pedagogiczno-psychologicznej, dokumentów potwierdzających kwalifikacje nauczyciela doradcy zawodowego, rejestru wyjść grupowych lub kart wycieczek.

Jakie są obowiązkowe treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla szkół zawodowych?

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia **12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego** określa obowiązkowe treści programowe doradztwa zawodowego dla różnych etapów edukacji, w tym dla **branżowych szkół I stopnia oraz techników**.

W szkołach zawodowych treści programowe doradztwa zawodowego obejmują cztery główne obszary:

1. Poznawanie własnych zasobów:

- Sporządzenie bilansu własnych zasobów (tzw. **portfolio**) na podstawie autoanalizy.
- Identyfikacja **obszarów do rozwoju edukacyjno-zawodowego** i osobistego.
- Analiza wpływu **stanu zdrowia** na możliwości wykonywania pracy w określonym zawodzie.
- Rozpoznanie **możliwości i ograniczeń** w zakresie wykonywania zadań zawodowych.
- Określenie własnych **wartości zawodowych**, w tym znaczenia etyki zawodowej.

2. Świat zawodów i rynek pracy

- Analiza **lokalnego, regionalnego, krajowego i europejskiego rynku pracy**.
- Identyfikacja zawodów i stanowisk pracy odpowiadających posiadanym kwalifikacjom.
- Rozróżnianie form zatrudnienia oraz analiza warunków pracy, w tym podstawy prawa pracy (**rodzaje umów o pracę, prawa i obowiązki pracownika**).
- Analiza potrzeb i oczekiwań pracodawców względem pracowników oraz dostosowanie własnych kompetencji do wymagań rynku pracy.
- Znaczenie i możliwości zdobywania doświadczenia zawodowego, w tym **staży, praktyk zawodowych i kursów kwalifikacyjnych**.
- Opracowywanie dokumentów aplikacyjnych (CV, list motywacyjny) zgodnie z oczekiwaniami pracodawców.
- Przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej i autoprezentacja.
- Charakterystyka procesu **zakładania własnej działalności gospodarczej** oraz instytucji wspierających przedsiębiorców.
- Identyfikacja instytucji wspomagających planowanie kariery zawodowej, w tym **urzędy pracy, izby rzemieślnicze, centra kształcenia zawodowego**.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

- Korzystanie ze źródeł informacji na temat dalszego **kształcenia i rozwoju zawodowego**.
- Możliwości **uzupełniania i poszerzania kwalifikacji** w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji.

- Analiza **możliwości kontynuowania nauki**, w tym kursów doskonalących, szkoleń branżowych i studiów wyższych.
- Znaczenie uczenia się przez całe życie w **rozwoju zawodowym i osobistym**.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

- Ustalanie własnych **celów edukacyjnych i zawodowych**.
- Tworzenie **indywidualnego planu działania** obejmującego ścieżki edukacyjno-zawodowe oraz przewidywanie konsekwencji podejmowanych decyzji.
- Dokonywanie świadomego wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej, uwzględniając posiadane zasoby i cele zawodowe.

Reasumując, obowiązkowe treści programowe doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych koncentrują się na przygotowaniu uczniów do świadomego wyboru kariery oraz dostosowaniu ich kompetencji do wymagań rynku pracy. Szkoły zawodowe powinny realizować te treści poprzez różne formy zajęć, współpracę z pracodawcami oraz wsparcie doradców zawodowych, psychologów i pedagogów.

Zajęcia te mają na celu:

- uświadomienie uczniom ich mocnych stron i potencjału,
- zapoznanie ich z realiami rynku pracy,
- wyposażenie w praktyczne umiejętności planowania kariery i poszukiwania pracy,
- zachęcenie do ciągłego rozwoju i uczenia się przez całe życie.

Dzięki temu uczniowie szkół zawodowych mogą lepiej odnaleźć się na rynku pracy i podejmować świadome decyzje edukacyjno-zawodowe.

Kto i na jakich przedmiotach realizowane są treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla szkół zawodowych?

Z analizy podstaw prawnych wynika:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (t.j. Dz.U. 2024 poz. 737)

- **Art. 26a** – określa, że szkoły realizują doradztwo zawodowe w różnych formach:
 2. Doradztwo zawodowe jest realizowane na:
 - 1) zajęciach edukacyjnych wychowania przedszkolnego;

2) obowiązkowych zajęciach edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego lub kształcenia w zawodzie;

3) zajęciach z zakresu doradztwa zawodowego;

4) zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej; 5) zajęciach z wychowawcą.

3. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia, treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego, sposób realizacji doradztwa zawodowego, a także zadania doradcy zawodowego, uwzględniając rolę doradztwa zawodowego w przygotowaniu uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia.

- **Art. 109 ust. 1 pkt 7** – wskazuje, że doradztwo zawodowe jest elementem kształcenia w szkołach ponadpodstawowych.

Art. 109. 1. Podstawowymi formami działalności dydaktyczno-wychowawczej szkoły są:

5) zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej;

7) zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego;

- **Art. 47 ust. 1** – odnosi się do określenia minimalnej liczby godzin na realizację doradztwa zawodowe.

Art. 47. 1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:

3) ramowe plany nauczania dla poszczególnych typów szkół, w tym:

c) minimalny wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego,

2. **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325)**

- § 3 określa **sposoby realizacji doradztwa zawodowego** w różnych typach szkół.
- § 4 nakłada obowiązek opracowania **programu realizacji doradztwa zawodowego** w szkołach.
- § 5 określa **zadania doradcy zawodowego** oraz innych nauczycieli realizujących doradztwo.
- § 6 wskazuje **kto realizuje doradztwo zawodowe na różnych zajęciach**.
- § 8 opisuje możliwość **współpracy szkół z pracodawcami, instytucjami rynku pracy i innymi podmiotami**.

Podstawy te jednoznacznie określają **kto i na jakich zajęciach** realizuje doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych, co pozwoliło na przygotowanie poniższej tabeli.

Forma realizacji doradztwa zawodowego	Kto realizuje?	Na jakich przedmiotach?
Zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego (wymienione w art. 109 ust. 1 pkt 7 Prawa oświatowego)	Doradca zawodowy posiadający kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela doradcy zawodowego	Specjalnie wyodrębnione zajęcia z doradztwa zawodowego (min. 10 godzin na cykl kształcenia)
Obowiązkowe zajęcia edukacyjne z zakresu kształcenia ogólnego i kształcenia zawodowego	Nauczyciele prowadzący te zajęcia	Przedmioty ogólnokształcące i zawodowe (np. przedsiębiorczość, technologia zawodowa)
Zajęcia prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Pedagodzy, psycholodzy lub inni nauczyciele prowadzący zajęcia	Zajęcia indywidualne lub grupowe związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu
Zajęcia z nauczycielem wychowawcą opiekującym się oddziałem	Wychowawcy klas	Godzina wychowawcza
Wizyty zawodoznawcze u pracodawców lub w centrach kształcenia zawodowego	Szkoła we współpracy z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, organizacjami zawodowymi	Działania pozalekcyjne, wizyty studyjne, dni otwarte w firmach

Rozporządzenie przewiduje różnorodne formy realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych, angażując nie tylko doradców zawodowych, ale także nauczycieli, wychowawców i specjalistów zajmujących się wsparciem psychologiczno-pedagogicznym.

Jakie obowiązki w zakresie doradztwa zawodowego spoczywają na dyrektorze szkoły?

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325) oraz Ustawą Prawo oświatowe (art. 26a, art. 109 ust. 1 pkt 7), **dyrektor szkoły ma kluczową rolę w organizacji i nadzorze nad realizacją doradztwa zawodowego.**

Poniżej przedstawiono najważniejsze **obowiązki dyrektora szkoły w zakresie doradztwa zawodowego:**

1. Organizacja doradztwa zawodowego w szkole

- **Zapewnienie realizacji doradztwa zawodowego** zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- **Wyznaczenie doradcy zawodowego** odpowiedzialnego za doradztwo, jeśli w szkole nie ma etatowego doradcy (§ 5 ust. 2).
- **Ustalanie form realizacji doradztwa** w ramach zajęć edukacyjnych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz współpracy z pracodawcami.
- **Organizacja wizyt zawodoznawczych** dla uczniów w firmach, instytucjach i centrach kształcenia zawodowego (§ 3 pkt 7).

2. Opracowanie i zatwierdzenie programu realizacji doradztwa zawodowego

- **Opracowanie programu doradztwa zawodowego** dostosowanego do potrzeb uczniów oraz specyfiki szkoły (§ 4 ust. 1).
- **Zasięgnięcie opinii rady pedagogicznej** przed zatwierdzeniem programu (§ 4 ust. 4).
- **Zatwierdzenie programu do 30 września każdego roku szkolnego** (§ 4 ust. 4).

3. Nadzór nad realizacją doradztwa zawodowego

- **Monitorowanie realizacji programu doradztwa zawodowego** i jego efektów (§ 4 ust. 3).
- **Zapewnienie współpracy między nauczycielami, doradcą zawodowym i specjalistami** realizującymi działania doradcze (§ 5 ust. 4).
- **Weryfikacja zgodności realizowanych działań z obowiązującymi przepisami** i podstawą programową kształcenia zawodowego.
- **Zapewnienie dostępności materiałów informacyjnych** o możliwościach kształcenia i rynku pracy (§ 5 ust. 5).

4. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

- **Nawiązywanie współpracy z pracodawcami, instytucjami rynku pracy, organizacjami pracodawców i uczelniami** (§ 8 ust. 1).
- **Umożliwienie uczniom uczestnictwa w wizytach zawodoznawczych, praktykach zawodowych i programach stażowych.**
- **Organizowanie spotkań z ekspertami i przedstawicielami różnych zawodów.**

- **Współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi** w zakresie doradztwa (§ 8 ust. 1).

5. Kadra i kwalifikacje doradcy zawodowego

- **Zatrudnienie doradcy zawodowego** (§ 6 ust. 2).
- **Zapewnienie szkoleń i wsparcia dla nauczycieli** realizujących doradztwo (§ 5 ust. 4).
- Dbanie o rozwój zawodowy doradcy zawodowego oraz nauczycieli zajmujących się doradztwem.

6. Dokumentacja i sprawozdawczość

- **Dbłość o dokumentację doradztwa zawodowego** (np. harmonogramy, program doradztwa, raporty z realizacji działań).
- **Przechowywanie informacji o organizowanych zajęciach, spotkaniach, wizytach zawodoznawczych.**
- **Przygotowywanie raportów i analiz dotyczących skuteczności doradztwa zawodowego w szkole.**

Reasumując, **dyrektor szkoły pełni kluczową rolę w organizacji doradztwa zawodowego**, odpowiadając za jego skuteczność i zgodność z przepisami prawa. Do jego obowiązków należy:

- **zatrudnienie doradcy zawodowego;**
- **opracowanie i zatwierdzenie programu doradztwa zawodowego** (do 30 września każdego roku);
- **zapewnienie współpracy szkoły z pracodawcami, instytucjami rynku pracy i uczelniami;**
- **nadzór nad realizacją doradztwa zawodowego i jego dokumentacją;**
- **organizacja wizyt zawodoznawczych i praktycznych form wsparcia kariery uczniów.**

Dzięki skutecznej realizacji doradztwa zawodowego szkoła może lepiej przygotować uczniów do wejścia na rynek pracy i podjęcia świadomych decyzji edukacyjno-zawodowych.

Co powinien zawierać statut szkoły z punktu widzenia realizacji doradztwa zawodowego?

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325, § 3-5) oraz Ustawą Prawo oświatowe (Dz.U.

2023 poz. 900, z późn. zm., art. 26a, art. 109 ust. 1 pkt 7) statut szkoły powinien określać **organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego (WSDZ)**.

Wewnętrzny system doradztwa zawodowego (WSDZ) to struktura organizacyjna i sposób realizacji doradztwa zawodowego w szkole, dostosowany do potrzeb uczniów i lokalnego rynku pracy. **Jego celem jest** wsparcie uczniów w podejmowaniu świadomych decyzji edukacyjno-zawodowych oraz przygotowanie ich do wejścia na rynek pracy.

Przykład wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego:

- Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego w Zespole Szkół Ponadpodstawowych w Sycowie opracowany na lata 2022-2025: <https://zsp-sycow.pl/wp-content/uploads/2024/09/WSDZ-2024.pdf> (dostęp: 07.2024)

Jakie są wymagania dotyczące opracowania programu realizacji doradztwa zawodowego?

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 325):

*Na każdy rok szkolny w szkole opracowuje się **program realizacji doradztwa zawodowego**, uwzględniający wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego.*

2. Program, o którym mowa w ust. 1, określa:

1) działania związane z realizacją doradztwa zawodowego, w tym:

a) tematykę działań, uwzględniającą w przypadku:

– szkół, o których mowa w § 2 pkt 2–7, treści programowe, o których mowa w tych przepisach,

– szkół specjalnych przysposabiających do pracy treści określone w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. f ustawy,

b) oddziały, których dotyczą działania,

c) metody i formy realizacji działań, z uwzględnieniem **udziału rodziców** w tych działaniach, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami, z wyjątkiem branżowych szkół II stopnia, szkół policealnych i szkół dla dorosłych,

d) terminy realizacji działań,

e) osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań,

2) **podmioty**, z którymi szkoła **współpracuje** przy realizacji **działań**, w tym podmioty, o których mowa w § 8 ust. 1 – z uwzględnieniem potrzeb uczniów, słuchaczy i rodziców oraz lokalnych lub regionalnych działań związanych z doradztwem zawodowym.

3. **Program**, o którym mowa w ust. 1, **opracowuje doradca zawodowy** albo inny nauczyciel lub nauczyciele odpowiedzialni za realizację doradztwa zawodowego w szkole, **wyznaczeni przez dyrektora szkoły**.

4. **Dyrektor szkoły**, w terminie **do dnia 30 września** każdego roku szkolnego, po **zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, zatwierdza program**, o którym mowa w ust. 1.

Program realizacji doradztwa zawodowego to kluczowy dokument określający, w jaki sposób szkoła wdraża doradztwo zawodowe zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325, § 4) oraz Ustawą Prawo oświatowe (Dz.U. 2023 poz. 900, z późn. zm., art. 26a, art. 109 ust. 1 pkt 7), szkoły są zobowiązane do opracowania i realizacji programu doradztwa zawodowego.

1. Kto opracowuje program realizacji doradztwa zawodowego?

- **Dyrektor szkoły** – odpowiada za opracowanie i zatwierdzenie programu.
- **Doradca zawodowy lub inna wyznaczona osoba** – współtworzy program, dostosowując go do specyfiki szkoły. Opracowuje go we współpracy z innymi nauczycielami, w tym nauczycielami wychowawcami opiekującymi się oddziałami, psychologami lub pedagogami.
- **Rada pedagogiczna** – może opiniować program.
- **Rada rodziców i samorząd uczniowski** – mogą uczestniczyć w jego tworzeniu w zakresie potrzeb uczniów.

2. Do kiedy program doradztwa zawodowego powinien być zatwierdzony?

- **Najpóźniej do 30 września** każdego roku szkolnego dyrektor szkoły zatwierdza program doradztwa zawodowego.

3. Co powinien zawierać program realizacji doradztwa zawodowego?

Program doradztwa zawodowego powinien być **dostosowany do potrzeb uczniów** i uwzględniać:

3.1. Cele i założenia programu

- Określenie głównych **celów doradztwa zawodowego**, np. pomoc uczniom w wyborze ścieżki edukacyjnej i zawodowej.
- Uwzględnienie **indywidualnych potrzeb uczniów oraz specyfiki szkoły**.

3.2. Zakres treści programowych doradztwa zawodowego

Program powinien obejmować obowiązkowe **treści programowe dostosowane do etapu edukacji**, m.in.:

- **Poznawanie własnych zasobów** – zainteresowania, predyspozycje, kompetencje zawodowe.
- **Świat zawodów i rynek pracy** – analiza zawodów, warunki pracy, potrzeby rynku pracy.
- **Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie** – możliwości kształcenia i podnoszenia kwalifikacji.
- **Planowanie własnej kariery zawodowej** – ustalanie ścieżki edukacyjno-zawodowej.

3.3. Formy realizacji doradztwa zawodowego

Program powinien określać, w jaki sposób szkoła realizuje doradztwo zawodowe, m.in.:

- **Obowiązkowe zajęcia z doradztwa zawodowego** – prowadzone przez doradcę zawodowego.
- **Zajęcia indywidualne i grupowe** – wspierające wybory edukacyjne i zawodowe uczniów.
- **Warsztaty, szkolenia, prelekcje** – realizowane z udziałem pracodawców i instytucji rynku pracy.
- **Wizyty zawodoznawcze** – w firmach, zakładach pracy, instytucjach.
- **Udział w targach edukacyjno-zawodowych** – prezentacja ścieżek edukacyjnych i rynku pracy.
- **Praktyki zawodowe i staże** – wsparcie w zdobywaniu doświadczenia.

3.4. Metody pracy i sposoby oceny efektywności doradztwa zawodowego

- **Metody pracy** – np. wywiady, testy predyspozycji, case study, coaching kariery.
- **Sposoby monitorowania efektywności doradztwa** – np. ankiety dla uczniów, analiza ścieżek kariery absolwentów.

3.5. Zadania osób odpowiedzialnych za realizację doradztwa zawodowego

Program powinien określać **podział obowiązków w zakresie realizacji doradztwa zawodowego**, m.in.:

- **Dyrektor szkoły** – organizacja i nadzór nad doradztwem zawodowym.
- **Doradca zawodowy** – prowadzenie zajęć, indywidualne konsultacje.
- **Wychowawcy klas** – realizacja doradztwa zawodowego na godzinach wychowawczych.
- **Nauczyciele przedmiotów zawodowych** – przekazywanie informacji o realiach pracy w danym zawodzie.
- **Pracodawcy i instytucje rynku pracy** – wsparcie w realizacji zajęć praktycznych i doradztwa zawodowego.

3.6. Współpraca z instytucjami zewnętrznymi

Program powinien wskazywać instytucje, z którymi szkoła współpracuje w zakresie doradztwa zawodowego, np.:

- pracodawcy i organizacje branżowe,
- uczelnie wyższe i szkoły policealne,
- urzędy pracy i centra kształcenia zawodowego,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Program doradztwa zawodowego powinien być **dokumentem kompleksowym**, obejmującym **cele, treści, metody realizacji, zadania osób odpowiedzialnych i współpracę z instytucjami zewnętrznymi**. Jego prawidłowe opracowanie pozwala szkołom skutecznie wspierać uczniów w planowaniu ich kariery zawodowej.

Dodatkowo rekomenduje się, aby tematy zajęć z doradztwa zawodowego ujęte w programie realizacji doradztwa zawodowego tworzyły logicznie ze sobą powiązaną całość i umożliwiły osiągnięcie efektu synergii.

Przykłady:

- Program realizacji zajęć Doradztwa Zawodowego dla klas Szkoły Branżowej I stopnia na rok szkolny 2024/2025 uwzględniający wewnętrzny system doradztwa zawodowego: <https://zsp-sycow.pl/wp-content/uploads/2024/09/program-doradztwa-zawodowego-dla-branzowej-na-rok-2024-25.pdf> (dostęp: 07.2024)
- Program realizacji zajęć Doradztwa Zawodowego dla klas technikum na rok szkolny 2024/2025 uwzględniający wewnętrzny system doradztwa zawodowego: <https://zsp-sycow.pl/wp-content/uploads/2024/09/program-doradztwa-zawodowego-dla-technikum-na-rok-2024-2025.pdf> (dostęp: 07.2024)

Kto może pełnić funkcję doradcy zawodowego w szkole zawodowej i jakie kwalifikacje musi posiadać?

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325, § 6) oraz Ustawą z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t.j. Dz.U. 2023 poz. 984, z późn. zm.), funkcję doradcy zawodowego w szkole zawodowej może pełnić osoba spełniająca określone wymagania kwalifikacyjne.

1. Kto może pełnić funkcję doradcy zawodowego?

- **Doradca zawodowy zatrudniony na etacie**
Posiada kwalifikacje do zajmowania stanowiska doradcy zawodowego określone w przepisach o kwalifikacjach nauczycieli.
Może być zatrudniony w szkole na pełen etat lub w ramach części etatu.
- **Nauczyciel pełniący funkcję doradcy zawodowego**
Jeśli w szkole nie ma zatrudnionego doradcy zawodowego, funkcję tę może pełnić inny nauczyciel.

Powinien posiadać **odpowiednie przygotowanie pedagogiczne oraz kwalifikacje z zakresu doradztwa zawodowego** lub ukończyć specjalistyczne kursy i szkolenia w tym zakresie.

- **Specjaliści współpracujący ze szkołą (np. w ramach umowy z instytucją zewnętrzną)**

Jeśli szkoła nie ma możliwości zatrudnienia doradcy zawodowego na etat, może nawiązać współpracę z:

- poradnią psychologiczno-pedagogiczną,
- ośrodkiem doskonalenia nauczycieli,
- centrum kształcenia zawodowego,
- instytucją rynku pracy.

2. Jakie kwalifikacje musi posiadać doradca zawodowy?

Zgodnie z **Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. 2023 poz. 2102)**, doradcą zawodowym może być osoba, która spełnia jedno z poniższych kryteriów:

Poziom kształcenia	Wymagane kwalifikacje
Szkoły podstawowe i ponadpodstawowe (w tym szkoły zawodowe)	1) studia pierwszego i drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia na kierunku, na którym jest prowadzone kształcenie w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> a) doradztwa zawodowego i posiada przygotowanie pedagogiczne lub b) innym niż określony w lit. a i posiada przygotowanie pedagogiczne oraz ukończyła studia podyplomowe prowadzone zgodnie z nowym standardem kształcenia w zakresie doradztwa zawodowego lub 2) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie prowadzone zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem 3 sierpnia 2019 r. w zakresie doradztwa zawodowego i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub 3) studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie prowadzone zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem 3 sierpnia 2019 r. na dowolnym kierunku (dowolnej specjalności) i posiada przygotowanie pedagogiczne oraz ukończyła studia podyplomowe w zakresie doradztwa zawodowego.

3. Jakie są obowiązki doradcy zawodowego w szkole zawodowej?

Osoba pełniąca funkcję doradcy zawodowego w szkole zawodowej powinna realizować m.in.:

- 1) systematyczne **diagnozowanie zapotrzebowania** uczniów i słuchaczy na działania związane z realizacją doradztwa zawodowego;
- 2) **prowadzenie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego**;
- 3) **opracowywanie** we współpracy z innymi nauczycielami, w tym nauczycielami wychowawcami opiekującymi się oddziałami, psychologami lub pedagogami, **programu realizacji doradztwa zawodowego** oraz **koordynowanie** jego realizacji;
- 4) **wspieranie nauczycieli**, w tym nauczycieli wychowawców opiekujących się oddziałami, psychologów lub pedagogów, w zakresie realizacji działań określonych w programie realizacji doradztwa zawodowego;
- 5) **koordynowanie działalności informacyjno-doradczej** realizowanej przez szkołę, w tym gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia;
- 6) realizowanie działań wynikających z programu.

Reasumując, funkcję doradcy zawodowego w szkole zawodowej może pełnić:

- **doradca zawodowy zatrudniony w szkole** – jeśli posiada odpowiednie kwalifikacje,
- **nauczyciel z przygotowaniem w zakresie doradztwa zawodowego** – gdy szkoła nie ma etatowego doradcy,
- **specjalista zewnętrzny** – na mocy współpracy szkoły z instytucjami edukacyjnymi, rynkiem pracy lub poradniami.

Doradca zawodowy odgrywa kluczową rolę w przygotowaniu uczniów do wejścia na rynek pracy oraz wyboru ścieżki zawodowej i edukacyjnej.

Jakie obowiązki w zakresie doradztwa spoczywają na innych nauczycielach i wychowawcach?

W szkołach zawodowych doradztwo zawodowe nie jest realizowane wyłącznie przez doradcę zawodowego – istotną rolę w tym procesie odgrywają także **inni nauczyciele (w tym prowadzący teoretyczną i praktyczną naukę zawodu) oraz wychowawcy klas**, którzy wspierają uczniów w planowaniu ich ścieżek edukacyjno-zawodowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325, § 5) oraz Ustawą Prawo oświatowe (Dz.U. 2023 poz. 900, z późn. zm., art. 26a, art. 109 ust. 1 pkt 7), nauczyciele i wychowawcy mają określone zadania w zakresie wspierania uczniów w wyborze ścieżki kariery i ich przygotowania do rynku pracy.

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących i zawodowych są zobowiązani do:

- 1) **Uwzględniania zagadnień związanych z rynkiem pracy w ramach nauczanego przedmiotu**, na przykład nauczyciele matematyki mogą pokazywać praktyczne zastosowanie umiejętności obliczeniowych w zawodzie, a nauczyciele języka angielskiego mogą omawiać komunikację w międzynarodowym środowisku pracy.
- 2) **Przekazywania wiedzy na temat kompetencji kluczowych na rynku pracy – umiejętność krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, współpracy w grupie – te aspekty powinny być rozwijane podczas zajęć.**
- 3) **Zachęcania uczniów do podejmowania inicjatyw związanych z ich rozwojem zawodowym – udział w konkursach, projektach zawodowych, wizytach studyjnych, targach edukacyjnych.**
- 4) **Pomocy uczniom w dostosowaniu ich umiejętności do wymagań branży – nauczyciele zawodowi mogą doradzać uczniom, jakie kwalifikacje warto zdobywać i jakie certyfikaty zwiększają szanse na zatrudnienie.**
- 5) **Współpracy z doradcą zawodowym i wychowawcami klas –nauczyciele powinni zgłaszać doradcy zawodowemu potrzeby uczniów, którzy mogą wymagać dodatkowego wsparcia w planowaniu kariery.**

Wychowawcy pełnią kluczową rolę w procesie doradztwa zawodowego, ponieważ mają bezpośredni kontakt z uczniami i ich rodzicami. Ich obowiązki obejmują:

- 1) **Prowadzenie działań doradczych na godzinach wychowawczych – tematyka zajęć może obejmować rozwój osobisty, analizę kompetencji zawodowych uczniów, planowanie kariery zawodowej.**

- 2) **Współpracę z doradcą zawodowym i nauczycielami przedmiotowymi** – wychowawcy mogą zgłaszać uczniów, którzy potrzebują indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym.
- 3) **Wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych** – pomoc w wyborze specjalizacji, kierunku kształcenia, doradzanie w zakresie wyboru staży i praktyk zawodowych.
- 4) **Informowanie rodziców o możliwościach kształcenia i rynku pracy** – organizowanie spotkań z rodzicami w celu zapoznania ich z ofertą edukacyjną i zawodową dla uczniów.
- 5) **Organizowanie spotkań z pracodawcami i absolwentami szkoły** – wychowawcy mogą zapraszać na lekcje osoby pracujące w branży, którzy podzielą się swoimi doświadczeniami.

Zarówno nauczyciele przedmiotowi, jak i wychowawcy klas powinni współpracować z doradcą zawodowym, m.in. poprzez:

- zgłaszanie potrzeb uczniów w zakresie doradztwa zawodowego,
- uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez doradcę zawodowego,
- dostosowywanie treści kształcenia do wymagań rynku pracy,
- informowanie uczniów o aktualnych ofertach praktyk, staży i możliwości dalszego kształcenia.

Reasumują, doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych to **zadanie nie tylko doradcy zawodowego, ale także nauczycieli i wychowawców klas.**

Nauczyciele przedmiotowi powinni:

- uwzględniać aspekty doradcze w nauczanych przedmiotach,
- pomagać uczniom w dostosowaniu ich kompetencji do wymagań rynku pracy,
- współpracować z doradcą zawodowym i wychowawcami klas.

Wychowawcy klas powinni:

- realizować tematy związane z doradztwem zawodowym na godzinach wychowawczych,
- wspierać uczniów w podejmowaniu decyzji dotyczących kariery zawodowej,

- współpracować z rodzicami i organizować spotkania z pracodawcami.

Wspólne działanie nauczycieli, wychowawców i doradców zawodowych pozwala lepiej przygotować uczniów do **świadomego planowania kariery i wejścia na rynek pracy**.

Jakie przepisy określają formy wsparcia doradztwa zawodowego dla uczniów w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej?

Doradztwo zawodowe jest częścią **systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej**, której celem jest wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Szkoły mają obowiązek zapewnić doradztwo zawodowe również w kontekście indywidualnych potrzeb uczniów, w tym tych wymagających szczególnej opieki.

1. Podstawowe przepisy prawne regulujące wsparcie doradztwa zawodowego w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- 1.1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325).
- 1.2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2023 poz. 90).
- 1.3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2023 poz. 900, z późn. zm.).

2. Formy wsparcia doradztwa zawodowego w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej

2.1. Zajęcia rozwijające kompetencje edukacyjno-zawodowe uczniów

- **Dla kogo?** Uczniów wymagających dodatkowego wsparcia w planowaniu kariery, np. uczniów z niepełnosprawnościami, zagrożonych przedwczesnym zakończeniem edukacji.
- **Formy zajęć:**
 - spotkania indywidualne z doradcą zawodowym, psychologiem lub pedagogiem,
 - warsztaty rozwijające kompetencje kluczowe na rynku pracy (np. zarządzanie czasem, autoprezentacja),

- trening umiejętności społecznych dla uczniów mających trudności z komunikacją interpersonalną.

2.2. Indywidualne konsultacje z doradcą zawodowym, pedagogiem lub psychologiem

- **Dla kogo?**
 - uczniów niezdecydowanych co do wyboru dalszej ścieżki edukacyjnej lub zawodowej,
 - uczniów mających trudności w podejmowaniu decyzji.
- **Zakres wsparcia:**
 - analiza predyspozycji zawodowych ucznia,
 - pomoc w określeniu ścieżki edukacyjnej i zawodowej,
 - wsparcie w radzeniu sobie ze stresem związanym z wyborem zawodu.

2.3. Warsztaty grupowe dotyczące planowania kariery i rynku pracy

- **Dla kogo?** Całych klas lub grup uczniów.
- **Przykładowe tematy:**
 - Jakie zawody są przyszłościowe?
 - Jak przygotować dobre CV i list motywacyjny?
 - Jakie umiejętności liczą się na rynku pracy?

2.4. Współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi

- **Dla kogo?** Uczniów wymagających specjalistycznej diagnozy i wsparcia w wyborze ścieżki edukacyjnej.
- **Formy współpracy:**
 - organizacja badań i testów predyspozycji zawodowych,
 - konsultacje dla uczniów i rodziców,
 - spotkania i szkolenia dla nauczycieli w zakresie wspierania uczniów.

2.5. Wsparcie dla uczniów z niepełnosprawnościami i SPE

- **Dla kogo?** Uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego.
- **Zakres działań:**
 - dostosowanie form doradztwa do indywidualnych potrzeb uczniów,

- współpraca z rodzicami i nauczycielami w zakresie wyboru odpowiedniej ścieżki kariery,
- organizacja spotkań z pracodawcami otwartymi na zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami.

Reasumując, pomoc psychologiczno-pedagogiczna w zakresie doradztwa zawodowego obejmuje indywidualne konsultacje, zajęcia grupowe, współpracę z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Przepisy jasno określają obowiązki szkoły w zakresie dostosowania doradztwa do indywidualnych potrzeb uczniów, aby mogli oni świadomie planować swoją przyszłość zawodową.

Jakie podmioty (np. pracodawcy, instytucje rynku pracy) mogą współpracować ze szkołami w zakresie doradztwa zawodowego i jakie mogą realizować działania?

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325, § 8), szkoły mogą współpracować z różnymi podmiotami zewnętrznymi w celu realizacji skutecznego doradztwa zawodowego.

Współpraca ta ma na **celu** zapewnienie uczniom lepszego dostępu do informacji o rynku pracy, umożliwienie im zdobycia doświadczenia zawodowego oraz wsparcie w planowaniu kariery.

1. Podmioty współpracujące ze szkołami w zakresie doradztwa zawodowego

Podmiot współpracujący	Zakres realizowanych działań
Pracodawcy i przedsiębiorstwa	- Organizacja wizyt studyjnych w zakładach pracy. - Realizacja praktyk zawodowych i staży. - Spotkania z uczniami – prezentacja zawodów. - Konsultacje dotyczące dostosowania programów nauczania do potrzeb rynku pracy. - Współorganizacja konkursów branżowych i projektów edukacyjnych.
Organizacje branżowe i izby rzemieślnicze	- Udzielanie informacji o aktualnych trendach i wymaganiach na rynku pracy. - Certyfikowanie kwalifikacji zawodowych.

	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie w organizacji egzaminów zawodowych i kursów specjalistycznych. - Organizacja warsztatów tematycznych i szkoleń.
Urzędy pracy i instytucje rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> - Prelekcje na temat sytuacji na rynku pracy, zawodów deficytowych. - Pomoc w organizacji staży i praktyk. - Wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego i analizy ścieżek kariery. - Organizacja targów pracy i edukacji.
Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja kursów kwalifikacyjnych dla uczniów. - Możliwość realizacji zajęć praktycznych w nowoczesnych laboratoriach. - Współpraca w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych uczniów i nauczycieli.
Uczelnie wyższe i szkoły policealne	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja dni otwartych dla uczniów szkół zawodowych. - Współpraca w zakresie doradztwa edukacyjnego i pokazania możliwości kontynuowania nauki. - Organizowanie wykładów i warsztatów prowadzonych przez wykładowców akademickich.
Poradnie psychologiczno-pedagogiczne	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie w zakresie diagnozy predyspozycji zawodowych uczniów. - Pomoc w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i zawodowych. - Indywidualne i grupowe doradztwo dla uczniów.
Samorządy lokalne i instytucje publiczne	<ul style="list-style-type: none"> - Organizowanie programów doradztwa zawodowego i edukacyjnego. - Tworzenie lokalnych inicjatyw wspierających zatrudnienie absolwentów szkół zawodowych. - Wsparcie w pozyskiwaniu funduszy na rozwój kształcenia zawodowego.
Fundacje i organizacje pozarządowe (NGO)	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie warsztatów, programów mentoringowych. - Organizowanie konkursów i projektów związanych z przedsiębiorczością. - Wsparcie w rozwijaniu kompetencji miękkich uczniów.
Targi pracy i instytucje rekrutacyjne	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja spotkań uczniów z potencjalnymi pracodawcami. - Pomoc w przygotowaniu dokumentów aplikacyjnych i przeprowadzaniu symulacji rozmów kwalifikacyjnych.

Skuteczna współpraca szkół zawodowych z **pracodawcami, instytucjami rynku pracy, uczelniami i organizacjami branżowymi** umożliwia uczniom zdobycie cennego doświadczenia i zwiększa ich szanse na rynku pracy. Szkoły powinny aktywnie angażować się w tworzenie partnerstw z podmiotami zewnętrznymi, by zapewnić uczniom jak najlepsze przygotowanie do kariery zawodowej.

Czy udział ucznia w zajęciach z doradztwa zawodowego jest odnotowywany na świadectwie szkolnym?

Udział ucznia w zajęciach z doradztwa zawodowego nie jest odnotowywany na świadectwie szkolnym.

1. Podstawa prawna

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz.U. 2019 poz. 325) – określają obowiązek realizacji doradztwa zawodowego w szkołach, ale nie wskazują, aby wyniki tych zajęć były uwzględniane na świadectwie.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 18 listopada 2022 r. w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków szkolnych (Dz.U. 2022 poz. 2489) - załączniki do rozporządzenia określające wzory świadectw nie przewidują wpisywania zajęć z doradztwa zawodowego jako odrębnego przedmiotu.
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2023 poz. 900, z późn. zm.) – określa doradztwo zawodowe jako część systemu oświaty, ale nie przewiduje jego oceniania ani umieszczania na świadectwie.

2. Jak realizowane jest doradztwo zawodowe w szkołach?

Zajęcia z doradztwa zawodowego są **obowiązkowe**, ale:

- **Nie podlegają ocenianiu** – uczniowie nie otrzymują ocen z doradztwa zawodowego.
- **Nie są wpisywane na świadectwie** – zarówno w części dotyczącej ocen, jak i innych osiągnięć edukacyjnych.
- **Mogą być dokumentowane w wewnętrznej dokumentacji szkoły** – np. w dzienniku zajęć lub raportach doradcy zawodowego.

3. Czy doradztwo zawodowe jest obowiązkowe dla uczniów?

Tak, doradztwo zawodowe jest obowiązkowe – szkoły mają obowiązek jego realizacji zgodnie z przepisami. **Nie jest jednak oceniane** – uczniowie nie otrzymują ocen ani zaliczeń. **Nie jest wykazywane na świadectwie** – brak odrębnej pozycji dla doradztwa zawodowego.

Reasumując, mimo że zajęcia z doradztwa zawodowego nie są uwzględniane na świadectwie szkolnym, są **istotnym elementem przygotowania uczniów do rynku pracy** i pomagają im podejmować świadome decyzje dotyczące przyszłości zawodowej.

Jakie wskaźniki można wykorzystać do oceny skuteczności doradztwa zawodowego?

Kategoria	Przykładowe wskaźniki
Zaangażowanie uczniów	- Frekwencja na zajęciach doradczych. - Liczba uczniów korzystających z konsultacji indywidualnych.
Wpływ na decyzje edukacyjne i zawodowe	- Liczba uczniów, którzy podjęli świadome decyzje o dalszej edukacji lub pracy. - Zmniejszenie liczby uczniów rezygnujących z nauki z powodu niezdecydowania zawodowego.
Współpraca z pracodawcami	- Liczba zorganizowanych wizyt studyjnych. - Liczba uczniów odbywających praktyki i staże. - Opinie pracodawców na temat przygotowania uczniów do rynku pracy.
Zadowolenie uczniów	- Wyniki ankiet oceniających jakość doradztwa. - Liczba uczniów deklarujących, że doradztwo pomogło im w podjęciu decyzji zawodowej.
Losy absolwentów	- Odsetek absolwentów kontynuujących naukę lub podejmujących pracę. - Opinie absolwentów na temat przydatności doradztwa zawodowego.

Skuteczność doradztwa zawodowego w szkole można monitorować poprzez:

- ankiety dla uczniów, rodziców i nauczycieli,
- śledzenie losów absolwentów,
- analizę frekwencji i zaangażowania uczniów,
- ocenę współpracy z pracodawcami i instytucjami rynku pracy,
- raporty doradcy zawodowego i dokumentację szkoły.

Regularna analiza tych wskaźników pozwala szkołom **dostosowywać doradztwo zawodowe do realnych potrzeb uczniów** i skuteczniej przygotowywać ich do przyszłej kariery.

Jakie są konsekwencje braku realizacji doradztwa zawodowego zgodnie z wymaganiami rozporządzenia?

Brak realizacji doradztwa zawodowego w szkole zgodnie z wymaganiami może prowadzić do konsekwencji administracyjnych, organizacyjnych, a także negatywnie wpłynąć na uczniów, rodziców oraz funkcjonowanie szkoły:

1. Konsekwencje administracyjne dla szkoły i dyrektora

- **Kontrola Kuratorium Oświaty i nadzoru pedagogicznego**

Kuratorium może przeprowadzić **kontrolę zgodności realizacji doradztwa zawodowego** z przepisami prawa. Jeśli szkoła nie realizuje doradztwa zawodowego, może otrzymać **zalecenia pokontrolne** i określony termin na wdrożenie działań naprawczych.

- **Negatywna ocena pracy dyrektora szkoły**

Brak realizacji obowiązkowego doradztwa zawodowego może wpłynąć na **ocenę pracy dyrektora** i jego dalszą karierę zawodową.

- **Konieczność przedstawienia wyjaśnień przed organem prowadzącym szkołę (np. JST, MEN)**

Dyrektor może zostać zobowiązany do wyjaśnienia przyczyn niewdrożenia doradztwa zawodowego i przedstawienia planu naprawczego.

2. Konsekwencje organizacyjne dla szkoły

- **Zagrożenie dla wizerunku szkoły**

Brak doradztwa zawodowego może skutkować negatywnymi opiniami uczniów i rodziców. Szkoła może stracić zainteresowanie ze strony potencjalnych uczniów oraz **utrudnić rekrutację** na kolejne lata.

- **Brak współpracy z pracodawcami i instytucjami rynku pracy**

Firmy mogą zrezygnować ze współpracy z placówką, jeśli nie będą widziały efektów doradztwa zawodowego. Szkoła może nie być w stanie organizować praktyk i staży dla uczniów, co wpłynie na ich przyszłe szanse zawodowe.

- **Zwiększenie liczby uczniów niezdecydowanych co do ścieżki kariery**

Uczniowie mogą podejmować **nietrafione decyzje dotyczące dalszej edukacji lub pracy**, co wpłynie na ich rozwój zawodowy.

3. Konsekwencje dla uczniów i rodziców

- **Brak przygotowania uczniów do rynku pracy**

Uczniowie nie będą mieli wystarczających informacji o ścieżkach zawodowych i możliwościach dalszego kształcenia. Może wzrosnąć liczba uczniów, którzy po ukończeniu szkoły nie będą wiedzieli, co dalej robić.

- **Utrudniony dostęp do praktyk zawodowych i staży**

Jeśli szkoła nie realizuje doradztwa zawodowego, uczniowie mogą mieć trudności z nawiązaniem kontaktów z pracodawcami i znalezieniem praktyk.

- **Brak wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE)**

W ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej doradztwo zawodowe powinno wspierać uczniów w wyborze ścieżki kariery. Brak tego wsparcia może ograniczyć możliwości rozwoju zawodowego uczniów ze SPE.

Jakie działania naprawcze może podjąć szkoła?

- **Opracowanie i zatwierdzenie programu doradztwa zawodowego** (jeśli go brakuje) – zgodnie z wymaganiami rozporządzenia.
- **Zatrudnienie doradcy zawodowego lub wyznaczenie nauczyciela do realizacji doradztwa** – jeśli szkoła nie ma specjalisty.
- **Organizacja warsztatów, spotkań z pracodawcami i instytucjami rynku pracy** – w celu zapewnienia uczniom praktycznego wsparcia.
- **Przeprowadzenie dodatkowych zajęć dla uczniów** w zakresie planowania kariery.
- **Współpraca z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi instytucjami doradczymi.**
- **Monitorowanie skuteczności doradztwa zawodowego** – np. poprzez ankiety i śledzenie losów absolwentów.

Reasumując, brak realizacji doradztwa zawodowego może mieć poważne konsekwencje dla szkoły, nauczycieli i uczniów, dlatego jego prawidłowa organizacja jest kluczowa dla skutecznej edukacji i przygotowania młodzieży do życia zawodowego.

3. Kontrola realizacji doradztwa zawodowego

3.1. Podstawy prawne prowadzenie kontroli realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych

Kontrola realizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych jest prowadzona w oparciu o **Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. z 2024 r. poz. 15)** oraz inne obowiązujące akty prawne dotyczące organizacji doradztwa zawodowego.

Celem kontroli jest **ocena przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz zgodności z obowiązującymi regulacjami dotyczącymi doradztwa zawodowego** w szkołach zawodowych.

Kontrolę realizacji doradztwa zawodowego mogą przeprowadzić:

- 1) wewnątrznie przez dyrektora szkoły;
- 2) zewnątrznie przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny (np. kuratorium oświaty).

3.1.1. Kontrola realizacji doradztwa zawodowego przez dyrektora szkoły zawodowej

Dyrektor szkoły zawodowej ma obowiązek sprawowania **nadzoru pedagogicznego** nad realizacją doradztwa zawodowego w placówce. Obejmuje to bieżącą kontrolę wewnętrzną, której celem jest zapewnienie zgodności działań doradczych z przepisami prawa, potrzebami uczniów oraz wymaganiami rynku pracy.

Kontrola realizacji doradztwa zawodowego jest prowadzona w ramach **wewnętrznego nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły**. Jest to proces

systematycznego monitorowania, analizowania i oceny skuteczności doradztwa zawodowego oraz podejmowania działań doskonalących.

Etapy kontroli wewnętrznej realizowanej przez dyrektora szkoły zawodowej

1) **Opracowanie planu nadzoru pedagogicznego**

Dyrektor szkoły musi corocznie opracować **plan nadzoru pedagogicznego**, który obejmuje:

- **Cele i obszary kontroli doradztwa zawodowego** – np. jakość prowadzonych zajęć, współpraca z pracodawcami.
- **Terminy przeprowadzenia kontroli.**
- **Sposoby monitorowania doradztwa zawodowego** – analiza dokumentacji, hospitacje zajęć, rozmowy z nauczycielami i uczniami.

2) **Przegląd dokumentacji doradztwa zawodowego**

Dyrektor dokonuje analizy dokumentacji, w tym:

- **Programu realizacji doradztwa zawodowego** – sprawdza, czy został opracowany i zatwierdzony na czas.
- **Dzienników zajęć doradczych** – kontroluje zgodność realizowanych tematów z programem.
- **Protokołów rad pedagogicznych** – sprawdza, czy omawiano kwestie doradztwa zawodowego.
- **Harmonogramu spotkań z pracodawcami i instytucjami rynku pracy** – ocenia, czy uczniowie mają kontakt z przedstawicielami branży.

3) **Hospitacja zajęć z doradztwa zawodowego**

Dyrektor szkoły może prowadzić obserwację zajęć doradczych w celu oceny ich jakości i efektywności. Sprawdza m.in.:

- **metody pracy stosowane przez doradcę zawodowego** – np. aktywizujące metody nauczania, warsztaty, spotkania z pracodawcami,
- **zaangażowanie uczniów** – czy uczniowie aktywnie uczestniczą w zajęciach,
- **przydatność zajęć** – czy uczniowie zdobywają praktyczne umiejętności przydatne na rynku pracy.

4) Ewaluacja skuteczności doradztwa zawodowego

Dyrektor monitoruje efektywność doradztwa zawodowego poprzez:

- **ankiety wśród uczniów i nauczycieli** – ocena jakości doradztwa zawodowego i potrzeb uczniów,
- **analizę losów absolwentów** – ilu uczniów podjęło pracę lub kontynuowało naukę w zawodzie,
- **współpracę z pracodawcami** – analiza liczby wizyt studyjnych, praktyk i staży.

5) Wnioski i działania naprawcze

Po przeprowadzeniu kontroli dyrektor sporządza:

- **raport wewnętrzny** – opisuje stan realizacji doradztwa zawodowego, wnioski i ewentualne nieprawidłowości,
- **zalecenia dla nauczycieli i doradców zawodowych** – np. konieczność zorganizowania dodatkowych spotkań z pracodawcami,
- **plan działań doskonalących** – np. dostosowanie programu doradztwa do potrzeb uczniów.

Konsekwencje stwierdzonych nieprawidłowości:

- **zobowiązanie nauczycieli do poprawy realizacji doradztwa zawodowego** – np. uzupełnienie brakującej dokumentacji;
- **złożenie sprawozdania do kuratorium oświaty** w przypadku poważnych uchybień;
- **wprowadzenie działań naprawczych** – np. zwiększenie współpracy z pracodawcami.

Reasumując, dyrektor szkoły zawodowej sprawuje wewnętrzny nadzór pedagogiczny nad realizacją doradztwa zawodowego. Proces kontroli obejmuje analizę dokumentacji, hospitację zajęć, ankiety oraz ocenę współpracy z pracodawcami. Dyrektor sporządza raport z kontroli i wdraża działania naprawcze w razie stwierdzonych nieprawidłowości.

Dzięki regularnej kontroli dyrektorskiej możliwe jest skuteczne dostosowanie doradztwa zawodowego do potrzeb uczniów i rynku pracy, co zwiększa ich szanse na zatrudnienie lub kontynuację nauki.

3.1.1. Kontrola realizacji doradztwa zawodowego przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny (np. kuratorium oświaty)

Etapy przeprowadzania kontroli

1) Przygotowanie kontroli

- Organ sprawujący nadzór pedagogiczny (np. kuratorium oświaty) opracowuje **plan nadzoru pedagogicznego** uwzględniający kontrolę doradztwa zawodowego (§ 20 ust. 1 rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego).
- Dyrektor szkoły otrzymuje **zawiadomienie o kontroli** co najmniej 7 dni przed jej rozpoczęciem (§ 14 ust. 2).
- Kuratorium oświaty przygotowuje **arkusze kontroli** zgodne z zakresem działań doradczych w szkołach zawodowych (§ 13).

2) Przeprowadzenie kontroli

Zakres kontroli – kontrolerzy mogą sprawdzić m.in.:

- Czy szkoła posiada zatwierdzony program realizacji doradztwa zawodowego?
- Czy zajęcia doradcze są realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami?
- Czy szkoła współpracuje z pracodawcami i instytucjami rynku pracy?
- Czy uczniowie mają dostęp do indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym?
- Czy organizowane są wizyty zawodoznawcze, praktyki zawodowe i staże?
- Czy szkoła monitoruje skuteczność doradztwa zawodowego (np. ankiety, analiza losów absolwentów)?

Metody zbierania informacji:

- analiza dokumentacji: program realizacji doradztwa zawodowego, arkusze organizacji szkoły, dzienniki zajęć, protokoły rad pedagogicznych,
- rozmowy z dyrektorem szkoły, doradcą zawodowym i nauczycielami,
- ankiety dla uczniów i nauczycieli dotyczące skuteczności doradztwa zawodowego,
- obserwacja wybranych zajęć doradczych.

Czas trwania kontroli – zgodnie z **rozporządzeniem o nadzorze pedagogicznym**:

- kontrola dotycząca przestrzegania przepisów prawa nie powinna trwać dłużej niż **2 dni**,
- kontrola oceniająca przebieg procesów kształcenia i wychowania nie powinna trwać dłużej niż **5 dni w ciągu kolejnych dwóch tygodni**.

3) Dokumentowanie wyników kontroli

Protokół kontroli – sporządzany przez kontrolera (§ 16):

- **Opis ustalonego stanu faktycznego** – jakie działania doradcze są realizowane w szkole.
- **Ujawnione nieprawidłowości** – np. brak współpracy z pracodawcami, nieprowadzenie indywidualnych konsultacji.
- **Wnioski i zalecenia** – np. konieczność opracowania planu współpracy z firmami.
- **Termin realizacji zaleceń.**

Możliwość zgłoszenia zastrzeżeń:

- Dyrektor szkoły może zgłosić zastrzeżenia do protokołu w terminie **7 dni roboczych** od jego otrzymania (§ 18).
- W przypadku zasadnych zastrzeżeń organ nadzoru może zarządzić **dotatkową kontrolę** lub skorygować protokół.

Konsekwencje stwierdzonych nieprawidłowości

- **Zalecenia pokontrolne:** kuratorium oświaty może zobowiązać szkołę do wprowadzenia działań naprawczych i wyznaczyć termin ich realizacji.
- **Powtórna kontrola** – w przypadku niewdrożenia zaleceń może zostać przeprowadzona kontrola doraźna (§ 3 ust. 3).
- **Negatywna ocena pracy dyrektora szkoły** Brak realizacji doradztwa zawodowego może wpłynąć na ocenę pracy dyrektora.
- **Raport do organu prowadzącego szkołę** - kuratorium oświaty może poinformować organ prowadzący szkołę o uchybieniach i zalecić podjęcie działań naprawczych.

Reasumując, dzięki systematycznej kontroli doradztwo zawodowe może być skutecznie dostosowane do potrzeb uczniów i rynku pracy, co przełoży się na lepsze przygotowanie absolwentów do kariery zawodowej.

3.2. Arkusz kontroli w zakresie zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego

Arkusz kontroli w zakresie zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych został opracowany z wykorzystaniem arkusza dla szkół podstawowych opracowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej (<https://www.gov.pl/web/edukacja/arkusze-kontroli-zatwierdzone-przez-ministra-edukacji-w-roku-szkolnym-20242025>, dostęp: 07.2024).

ARKUSZ KONTROLI

w zakresie zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych

Informacje o kontroli:

Kontrola dotyczy zgodności z przepisami prawa oświatowego organizacji doradztwa zawodowego w publicznych szkołach zawodowych.

Kontrola dotyczy roku szkolnego

Kontrola powinna być przeprowadzona w okresie od 20... do końca 20... r.

W trakcie kontroli informacje należy pozyskać na podstawie:

- rozmowy z dyrektorem szkoły, doradcą zawodowym koordynującym program realizacji doradztwa zawodowego,
- wywiadów z nauczycielami, uczniami, rodzicami i pracodawcami,
- analizy dokumentacji: arkusza organizacji szkoły z roku szkolnego oraz aneksów do tego arkusza, statutu szkoły, zatwierdzonego programu realizacji doradztwa zawodowego, protokołów z posiedzeń rady pedagogicznej, zarządzeń

dyrektora szkoły, planu nadzoru pedagogicznego, sprawozdania z realizacji planu nadzoru pedagogicznego, dokumentacji przebiegu nauczania, w tym dzienników lekcyjnych i dzienników zajęć praktycznych, dokumentów potwierdzających kwalifikacje nauczyciela doradcy zawodowego, rejestru wyjść grupowych oraz kart wycieczek.

Podstawa prawna:

- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 325).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół zawodowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 80).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. poz. 2102).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania (Dz. U. z 2024 r. poz. 50).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 15).

1. Organizacja doradztwa zawodowego	
1.1.	<p>Czy statut szkoły określa organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy statutu szkoły oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p>
	Wyjaśnienia dyrektora szkoły:
	Zalecenie:

	<p>Zaleca się, aby statut szkoły określał organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, zgodnie z art. 98 ust.1 pkt 16 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.2.	<p>Czy w szkole opracowano program realizacji doradztwa zawodowego na rok szkolny</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p>
	<p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p>
	<p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie, określić termin jego realizacji i przejść do pytania 1.8.</p>
	<p>Zalecenie: Zaleca się, aby na każdy rok szkolny w szkole opracować program realizacji doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.3	<p>Czy opracowany na rok szkolny 2023/2024 program realizacji doradztwa zawodowego uwzględni wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p>
	<p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p>
	<p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji .</p>
	<p>Zalecenie: Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny uwzględniał wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>Termin realizacji:</p>

1.4.	<p>Czy opracowany na rok szkolny 2023/2024 program realizacji doradztwa zawodowego został zatwierdzony do realizacji przez dyrektora szkoły w terminie do 30 września 20... r.?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego, protokołów z posiedzeń rady pedagogicznej lub zarządzeń dyrektora szkoły lub innej dokumentacji szkolnej oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się, aby dyrektor szkoły, w terminie do 30 września każdego roku szkolnego, zatwierdzał program realizacji doradztwa zawodowego zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.5.	<p>Czy opracowany na rok szkolny 2023/2024 program realizacji doradztwa zawodowego został zatwierdzony do realizacji przez dyrektora szkoły po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się, aby dyrektor szkoły zatwierdzał program realizacji doradztwa zawodowego po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej zgodnie z § 4 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.6.	<p>Czy opracowany na rok szkolny 2023/2024 program realizacji doradztwa zawodowego określa:</p> <p>6.1. Tematykę działań uwzględniającą treści programowe określone odpowiednio w załącznikach 1-3 do R1 oraz potrzeby uczniów i rodziców oraz lokalnych lub regionalnych działań związanych z doradztwem zawodowym?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>6.2. Oddziały, których dotyczą działania związane z doradztwem zawodowym?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>

	<p>6.3. Metody i formy realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym z uwzględnieniem udziału rodziców w tych działaniach, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>6.4. Terminy realizacji działań związanych z doradztwem zawodowym?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>6.5. Osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań związanych z doradztwem zawodowym?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>6.6. Podmioty, z którymi szkoła współpracuje przy realizacji działań?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p>
	<p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p>
	<p>Uwaga: W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p>
	<p>Zalecenie:</p> <p>6.1. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał tematykę działań uwzględniającą treści programowe określone odpowiednio w załącznikach 1-3 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego oraz potrzeby uczniów i rodziców oraz lokalnych lub regionalnych działań związanych z doradztwem zawodowym, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. a tego rozporządzenia.</p> <p>6.2. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał oddziały, których dotyczą działania z zakresu doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>6.3. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał metody i formy realizacji działań z zakresu doradztwa zawodowego, z uwzględnieniem udziału rodziców w działaniach z zakresu doradztwa zawodowego, w szczególności przez organizację spotkań z rodzicami, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. c rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p>

	<p>6.4. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał terminy realizacji działań z zakresu doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. d rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>6.5. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał osoby odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań z zakresu doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 1 lit. E rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>6.6. Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego opracowany na każdy rok szkolny określał podmioty, z którymi szkoła współpracuje przy realizacji działań z zakresu doradztwa zawodowego, zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.7.	<p>Proszę wskazać, kto w roku szkolnym 2023/2024 opracował program realizacji doradztwa zawodowego:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ szkolny doradca zawodowy ☐ inny nauczyciel lub nauczyciele odpowiedzialni za realizację doradztwa zawodowego w szkole, wyznaczeni przez dyrektora szkoły ☐ nauczyciel wychowawca opiekujący się oddziałem ☐ psycholog lub pedagog ☐ żaden z powyższych <p><i>Uwaga: można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź</i></p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego, protokołów z posiedzeń rady pedagogicznej oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „żaden z powyższych ” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się, aby program realizacji doradztwa zawodowego na każdy rok szkolny został opracowany przez szkolnego doradcę zawodowego lub innego nauczyciela lub nauczycieli odpowiedzialnych za realizację doradztwa zawodowego w szkole, wyznaczonych przez dyrektora szkoły zgodnie z § 4 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p>

	Termin realizacji:
1.8	<p>Czy szkoła w roku szkolnym realizowała zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 109 ust. 6 i 7 UPO, dla uczniów Technikum/BSI?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie arkusza organizacji szkoły na rok szkolny i aneksów do arkusza organizacji szkoły, dokumentacji przebiegu nauczania oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się realizację zajęć z zakresu doradztwa zawodowego dla uczniów Technikum / BS I Stopnia zgodnie z art. 26a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.9	<p>Czy wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w szkole jest nie mniejszy niż 10 godzin na cykl kształcenia?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie arkusza organizacji szkoły na rok szkolny ... i aneksów do arkusza organizacji szkoły, dokumentacji przebiegu nauczania oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się organizowanie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w całym cyklu kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 10 godzin w roku, zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.10	<p>Czy wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego w szkole jest większy niż 10 godzin na cykl kształcenia?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Jeśli zaznaczono odpowiedź „Tak” proszę podać wymiar godzin zajęć z zakresu doradztwa zawodowego na cykl kształcenia</p>

	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie arkusza organizacji szkoły na rok szkolny 2023/2024 i aneksów do arkusza organizacji szkoły, dokumentacji przebiegu nauczania oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Uwaga: W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „Nie” nie wydaje się zalecenia.</p>
1.11	<p>Czy zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego w roku szkolnym były realizowane przez doradcę zawodowego posiadającego kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela doradcy zawodowego? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy dokumentów potwierdzających kwalifikacje doradcy zawodowego oraz na podstawie informacji dyrektora szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się, aby zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, o których mowa w art. 26a ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, prowadził doradca zawodowy posiadający kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela doradcy zawodowego, o których mowa w § 31 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli</p> <p>Termin realizacji:</p>
1.12	<p>Czy szkoła w roku szkolnym 2023/2024 organizowała dla uczniów zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa w art. 26a ust. 2 pkt 4 UPO? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy dzienników zajęć z zakresu pomocy pedagogiczno-psychologicznej oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy wydać zalecenie, określić termin jego realizacji i przejść do pytania 1.14.</p> <p>Zalecenie: Zaleca się organizowanie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu prowadzonych w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z art. 26a ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.</p>

	Termin realizacji:
1.13	<p>Kto w roku szkolnym 2023/2024 prowadził w szkole zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, o których mowa w art. 26a ust. 2 pkt 4 UPO?</p> <p>☐ szkolny doradca zawodowy</p> <p>☐ psycholog</p> <p>☐ pedagog</p> <p>☐ inni nauczyciele</p> <p><i>Uwaga: można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź</i></p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy arkusza organizacji pracy szkoły, programu realizacji doradztwa zawodowego, sprawozdania z realizacji tego programu, dzienników zajęć z zakresu pomocy pedagogiczno-psychologicznej oraz na podstawie rozmowy z dyrektorem szkoły.</p>
	<p>Uwaga: W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „Nie” nie wydaje się zalecenia.</p>
1.14	<p>Czy w szkole w roku szkolnym 2023/2024 realizowała działalność informacyjno-doradczą? Czy są gromadzone, aktualizowane i udostępniane informacje edukacyjne i zawodowe?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>
	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy dokumentów nauczania, programu realizacji doradztwa zawodowego, sprawozdania z realizacji tego programu oraz na podstawie informacji dyrektora szkoły.</p>
	<p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p>
	<p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie i określić termin jego realizacji.</p>
	<p>Zalecenie: Zaleca się, aby w szkole była realizowana działalność informacyjno-doradczą, w tym poprzez gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia, którą koordynuje szkolny doradca zawodowy, zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego.</p>
	Termin realizacji:
1.15	<p>Czy szkoła w roku szkolnym organizowała dla uczniów:</p> <p>15.1 Wizyty zawodoznawcze u pracodawców?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p> <p>15.2 Wizyty w uczelniach prowadzących kształcenie zawodowe?</p> <p>☐ Tak ☐ Nie</p>

	<p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego, dokumentacji przebiegu nauczania, rejestru wyjść grupowych, kart wycieczek oraz na podstawie informacji dyrektora szkoły.</p> <p>Uwaga: W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „Nie” nie wydaje się zalecenia.</p>
1.16	<p>Czy w roku szkolnym przy realizacji doradztwa zawodowego szkoła współpracowała z:</p> <p>16.1 Pracodawcami? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.2 Organizacjami pracodawców? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.3 Samorządami gospodarczymi lub innymi organizacjami gospodarczymi, stowarzyszeniami lub samorządami zawodowymi, o których mowa w art. 3 ust. 1a UPO? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.4 Uczelniami wyższymi? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.5 Poradniami psychologiczno-pedagogicznymi? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.6 Placówkami doskonalenia nauczycieli? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>16.7 Instytucjami rynku pracy? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać m.in. na podstawie analizy programu realizacji doradztwa zawodowego, sprawozdania z realizacji tego programu, dokumentacji przebiegu nauczania oraz na podstawie informacji dyrektora szkoły.</p> <p>Uwaga: W przypadku zaznaczenia odpowiedzi „Nie” nie wydaje się zalecenia.</p>
1.17	<p>Czy w roku szkolnym dyrektor szkoły sprawował nadzór pedagogiczny nad realizacją doradztwa zawodowego? ☐ Tak ☐ Nie</p> <p>Źródło pozyskania informacji: Informację należy uzyskać na podstawie analizy planu nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2023/2024, sprawozdania z realizacji planu nadzoru pedagogicznego oraz rozmowy z dyrektorem szkoły.</p> <p>Wyjaśnienia dyrektora szkoły:</p> <p>Uwaga: Jeżeli wskazano odpowiedź „Tak” należy zakończyć kontrolę. Jeżeli wskazano odpowiedź „Nie” należy uzyskać wyjaśnienia od dyrektora szkoły, wydać zalecenie, określić termin jego realizacji i zakończyć kontrolę.</p>

<p>Zalecenie: Zaleca się, aby dyrektor szkoły sprawował nadzór pedagogiczny nad realizacją doradztwa zawodowego, zgodnie z § 22 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego.</p> <p>Termin realizacji:</p>
Spostrzeżenia kontrolującego:
<p>Uwaga. Kontrolujący wpisuje w tym miejscu inne informacje dotyczące organizacji doradztwa zawodowego w szkole zaobserwowane podczas przeprowadzania kontroli.</p>

Podpisy:

Dyrektor szkoły:

Kontrolujący:

Podsumowanie – wnioski i rekomendacje

Raport wskazuje na szereg **barier i stereotypów**, które wpływają na jakość doradztwa zawodowego w szkołach zawodowych. Problemy te dotyczą zarówno uczniów, rodziców, nauczycieli, jak i pracodawców. W szczególności raport identyfikuje **niskie zaangażowanie uczniów, brak zaufania do doradców zawodowych, schematyczność zajęć, słabą współpracę z pracodawcami oraz niedostosowanie programów doradztwa do realnych potrzeb rynku pracy**.

Branżowe Centrum Umiejętności Nr 2 (BCU) ma na celu wspieranie rozwoju doradztwa zawodowego i **przełamywanie stereotypowego podejścia** do tego obszaru. Kluczowe wyzwania dotyczą m.in.:

- **podniesienia skuteczności doradztwa zawodowego** poprzez jego lepsze dopasowanie do realnych oczekiwań uczniów i rynku pracy;
- **wzmocnienia współpracy szkół z pracodawcami** oraz zwiększenia zaangażowania firm w edukację zawodową;
- **zwiększenia świadomości uczniów i ich rodziców** w zakresie znaczenia doradztwa zawodowego;
- **rozwoju kompetencji nauczycieli i doradców zawodowych**, aby mogli efektywnie wspierać uczniów w wyborze ścieżki kariery.

Wnioski

1. **Doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych jest często traktowane jako formalność, a nie jako realne wsparcie dla uczniów:**
 - w wielu przypadkach doradztwo ogranicza się do testów predyspozycji i prezentacji, bez praktycznych wskazówek i konkretnych rozwiązań;

- uczniowie nie widzą związku między doradztwem a swoją przyszłością zawodową, co prowadzi do ich niskiego zaangażowania.
- 2. Brak systemowego podejścia do doradztwa zawodowego w szkołach:**
 - wiele szkół nie posiada spójnego programu realizacji doradztwa zawodowego lub realizuje go w sposób chaotyczny, co wpływa na niską efektywność tych działań;
 - Dyrekcja szkół zawodowych często nie traktuje doradztwa jako kluczowego elementu edukacji, a nauczyciele przedmiotów ogólnych nie angażują się w proces doradztwa.
 - 3. Brak ścisłej współpracy z pracodawcami i instytucjami rynku pracy:**
 - pracodawcy często nie widzą korzyści ze współpracy ze szkołami zawodowymi i unikają angażowania się w doradztwo zawodowe;
 - firmy oczekują, że szkoły przygotują „gotowych do pracy” specjalistów, zamiast angażować się w kształcenie praktyczne.
 - 4. Rodzice uczniów często nie dostrzegają wartości doradztwa zawodowego:**
 - uważają, że kluczowe są konkretne umiejętności zawodowe, a nie planowanie kariery;
 - wpajają uczniom przekonanie, że o zatrudnieniu decydują znajomości, a nie świadome zarządzanie swoją karierą.
 - 5. Nauczyciele-doradcy zawodowi nie zawsze posiadają aktualną wiedzę o rynku pracy:**
 - wielu z nich nie ma wystarczających narzędzi i kontaktów z pracodawcami, co ogranicza ich możliwości realnego wsparcia uczniów;
 - często prowadzą doradztwo w oderwaniu od wymagań rynku pracy, co dodatkowo osłabia jego skuteczność.
 - 6. Uczniowie koncentrują się na kompetencjach twardych, ignorując znaczenie umiejętności miękkich:**
 - w ich przekonaniu techniczne przygotowanie do zawodu jest kluczowe, a umiejętności interpersonalne i organizacyjne są drugorzędne.

Rekomendacje

Dla szkół zawodowych:

- zwiększenie liczby godzin doradztwa zawodowego i powiązanie go z realnymi wyzwaniami na rynku pracy;
- opracowanie spójnych programów doradztwa zawodowego, dostosowanych do specyfiki danego zawodu;
- zaangażowanie nauczycieli przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących w doradztwo zawodowe – wdrożenie interdyscyplinarnego podejścia;
- wprowadzenie obowiązkowych zajęć praktycznych, które pozwolą uczniom zdobyć doświadczenie zawodowe.

Dla nauczycieli i doradców zawodowych:

- regularne szkolenia i aktualizacja wiedzy na temat rynku pracy;
- rozwijanie współpracy z firmami i instytucjami rynku pracy w celu organizowania wizyt studyjnych, praktyk i warsztatów dla uczniów;
- promowanie doradztwa jako integralnej części procesu edukacyjnego, a nie tylko jako „dodatkowych zajęć”;
- stosowanie nowoczesnych metod dydaktycznych, np. case study, symulacji rozmów kwalifikacyjnych, warsztatów kompetencyjnych.

Dla uczniów:

- większa integracja zajęć doradczych z praktycznym przygotowaniem do kariery (np. opracowanie CV, symulacje rozmów rekrutacyjnych);
- zachęcanie do rozwijania kompetencji miękkich, takich jak komunikacja, praca w zespole i zarządzanie sobą w czasie;
- budowanie świadomości, że doradztwo zawodowe to nie tylko testy predyspozycji, ale realna pomoc w wyborze ścieżki kariery.

Dla pracodawców:

- tworzenie programów mentoringowych i staży dla uczniów szkół zawodowych;
- współpraca z doradcami zawodowymi w celu dopasowania treści zajęć do rzeczywistych wymagań rynku pracy;

- wprowadzenie mechanizmów zachęcających firmy do angażowania się w proces edukacji zawodowej (np. ulgi podatkowe, programy współpracy ze szkołami).

Rola Branżowego Centrum Umiejętności Nr 2:

- promowanie dobrych praktyk w zakresie doradztwa zawodowego;
- szkolenia dla nauczycieli i doradców zawodowych z zakresu nowych trendów na rynku pracy;
- organizacja branżowych spotkań i forów wymiany doświadczeń między szkołami zawodowymi, pracodawcami i doradcami zawodowymi;
- tworzenie innowacyjnych narzędzi wspierających doradztwo zawodowe, np. platform online łączących uczniów z pracodawcami.

Podsumowanie końcowe

Raport wskazuje na liczne bariery i stereotypy, które utrudniają skuteczne doradztwo zawodowe w szkołach zawodowych. **Branżowe Centrum Umiejętności Nr 2** ma kluczową rolę w **przełamywaniu tych ograniczeń**, poprzez dostarczanie praktycznych rozwiązań i budowanie efektywnego systemu wsparcia dla uczniów, nauczycieli oraz pracodawców.

Poprawa jakości doradztwa zawodowego **może realnie zwiększyć szanse absolwentów na rynku pracy**, a kluczem do sukcesu jest **ściśła współpraca szkół, doradców i pracodawców**.